

GÖTEBORGS UNIVERSITET

Det här verket har digitaliserats i ett samarbete mellan Litteraturbanken och universitetsbiblioteken i Göteborg, Lund, Umeå och Uppsala.

Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den tolkade texten kan innehålla fel.

Därför bör du visuellt jämföra den tolkade texten med de scannade bilderna för att avgöra vad som är riktigt.

Om du anser dig ha upphovsrätt till detta material, ber vi dig vänligen kontakta Göteborgs universitetsbibliotek.

The digitisation of this work is a collaboration between The Literature Bank and the university libraries in Gothenburg, Lund, Umeå and Uppsala.

All printed text is OCR processed into machine readable text. This means that you can search the document and copy its text. Older documents with print in poor condition can be hard to process and may contain errors. Compare the interpreted text visually to the scanned image to determine what is correct.

If you believe you own the copyright to this work, please contact the Gothenburg University Library.

GÖTEBORGS
UNIVERSITET

LUNDS
UNIVERSITET

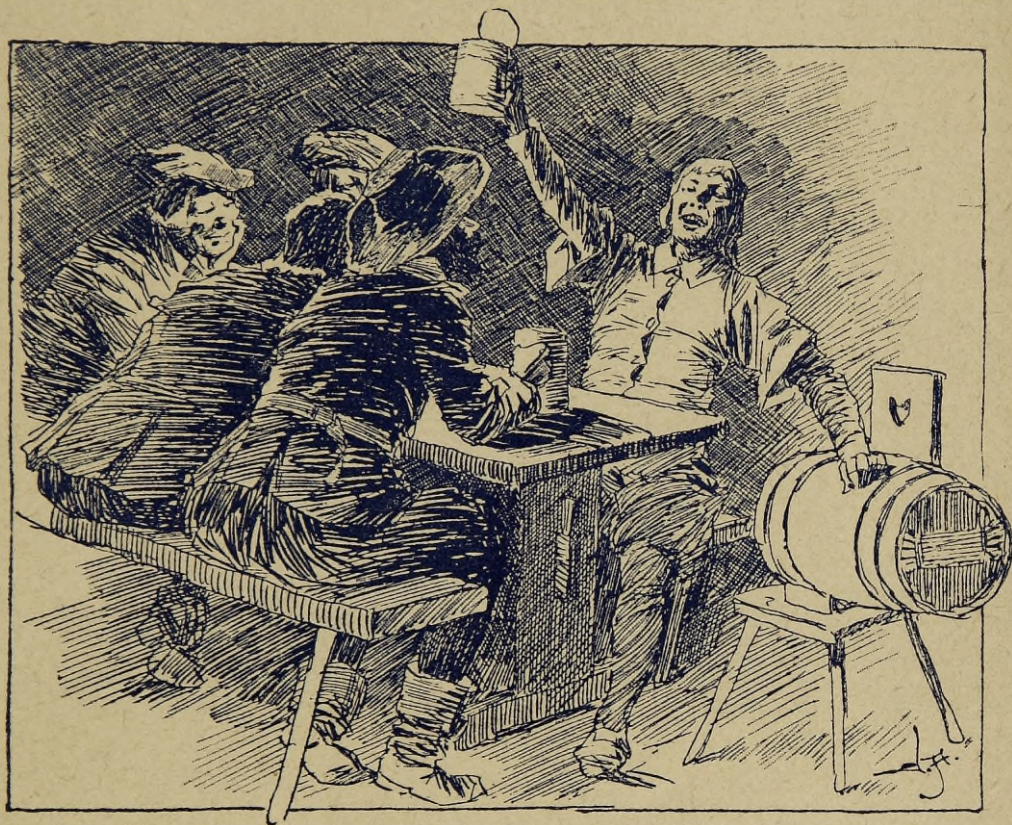
UPPSALA
UNIVERSITET

P. A. LINDHOLMS
HISTORISKA BERÄTTELSE.

II.

· HANS · VÅGHALS ·

BERÄTTELSE FRÅN GUSTAF WASAS TID.

STOCKHOLM
F. & G. BEIJERS FÖRLAG.

Pris: 25 öre.

HIS

P. A. LINDHOLMS
HISTORISKA BERÄTTELSE.

II.

HANS VÅGHALS.

BERÄTTELSE FRÅN GUSTAF WASAS TID.

STOCKHOLM
OSCAR L. LAMMS FÖRLAG.

Norrköping 1890. M. W. Wallberg & Comp. Boktryckeri.

som
af
han
och
sma
dit
Ceci
ske
ende
en s

tillh
kunc
hem
sina
skul
Den
han
var
utar
ifrån
ning
gång

ung
trac

Vadet.

Bland Stockholms många tavernare eller källarmästare, som de i våra dagar kallas, intog Måns Nilsson Öltunna ett af de allra främsta rummen. Vid Vesterlånggatan hade han låtit uppföra ett för tiden i fråga ovanligt prydligt hus och der samlades hvarje afton en stor mängd gäster för att smaka på hans berömda öl. En och annan kom nog också dit för att beundra världens sjuttonåriga dotter, den vackra Cecilia, som stundom visade sig i källarrummet. Detta skedde dock temligen sällan, så att hennes beundrare merendels fingo sitta i tavernen hela aftonen utan att få se en skymt af den sköna flickan.

En af Cecilias varmaste beundrare var en ung krigare, tillhörande konungens livvakt. Han var också den ende, som kunde berömma sig af någon närmare bekantskap med henne; ty Måns Nilsson var rädd om sin dotter mer än om sina egna ögon, och Gud nåde den af hans gäster, som skulle vågat ens på det minsta vis söka kurtisera henne. Den unge krigaren hade emellertid kommit så långt, att han vågade helsa, när Cecilia visade sig i rummet, och det var icke så litet, helst hon icke tycktes finna sig sårad deraf utan tvärtom. Snart behöfde han också alltmera sällan gå ifrån tavernen, utan att hon visat sig och nickat sin hälsning till honom. Deremot hade han ej mer än ett par gånger vexlat några alldagliga ord med henne.

Så stodo sakerna, när Hans Larsson — så hette den unge krigaren — en afton i början af April år 1529 inträdde hos Måns Nilsson.

Denne var enligt sin vana i full verksamhet, men hel-

sade dock vänligt den inträdande, hvaraf man kunde se, att denne åtminstone icke var illa känd i huset.

“Nå, hvad nytt nu för tiden, min käre Hans?” frågade Måns Nilsson, medan han satte fram ett stop öl åt den unge krigaren.

“Jo, nu är fanen lös, må I veta”, svarade Hans Larsson.

“Hvar då?”

“I Vestergötland och Småland.”

“Hvad är det då fråga om?”

“Jo, den dumme borgmästaren i Jönköping, Nils Arvidsson, har nu fått i sitt hufvud, att han bättre förstår att regera än vår nådige konung, och så reser han omkring i Småland och Vestergötland och håller långa och många tal till menigheten, som han uppmanar att göra uppror emot konung Gustaf. Vore han ensam, så vore det ej så farligt; men en stor del af herrarne i Vestergötland understödja honom. Det är nog den gamle herr Ture Jönsson, som åter är framme, fastän han som vanligt icke visar klorna. Det är en listig karl, det syntes nog i Vesterås för två år sedan.”

“Så länge de bara prata, är det icke så farligt, ty ingen dör af prat och minst af alla kung Gustaf.”

“Det kan väl vara sant, men de ha redan börjat öfverfalla konungens tjenare. Fogden i Nydala har blifvit ihjälslagen, och nu senast hafva de varit nog djerfva att sätta konungens syster, fru Margareta, i fängsligt förvar i Jönköping.”

“Hvem har berättat slika galenskaper?”

“Det är inga lögnaktiga påfund utan rena sanningen, ty en af fru Margaretas egna tjenare, som lyckligtvis kommit undan, har för endast några timmar sedan talat om det för mig. Han hade då redan varit hos konungen med de sorgliga tidenderna.”

“Men det synes dock fast otroligt.”

“Hvarför det?”

“Inser du ej, att någon redlig man måste vara till finnandes i hela Vestergötland?”

“Naturligtvis måste sådana finnas der också.”

“Nå, då skulle helt säkert någon af dessa konungens vänner redan hafva kommit hit och omtalat detta buller och oväsen för honom.”

“Ja väl, om de fått resa hit.”

“Hvem skulle väl hindrat dem?”

“De upproriske förstås.”

“Dessa kunna väl icke hålla vakt allestädes i Västergötland heller.”

“Visserligen icke, men de kunna bevaka alla vägar till Stockholm och framför allt passet vid Hofva, som är den vanligaste farleden.”

“Det der blir ett mödosamt värf.”

“Som dock lönar sig; ty just genom dessa försigtighetsmått har det lyckats de upproriske att så länge dölja sina företag för konungen.”

“Ha de då redan vidtagit sådana försigtighetsmått, som du omtalar?”

“Ja; fru Margaretas tjenare omtalade, att han hört berättas, att herr Nils i Hvalstad låg med en härafdelning vid Hofva och hindrade alla resande att fara norrut.”

“Hvem är herr Nils i Hvalstad?”

“Det lär vara en prest af den gamla stammen, som bättre förstår att slåss än ett predika evangelium. I alla fall äro de bra dumma dernere, om de fortfarande låta den der svartrocken hålla vägen stängd till Stockholm.”

“Ja, det är lätt att säga det för den, som sitter här i godan ro, men vore du dernere, så skulle du nog tala annorlunda, gissar jag.”

“Hade jag varit dernere i Västergötland, så skulle jag redan hafva dragit både herr Nils och herr Ture Jönsson vid näsan och sedan lemnat konungen fullständiga uppgifter om tillståndet i landskapet.”

“Med skryt uträttar man föga här i verlden.”

“Skryt! Huru vågar I kalla detta skryt? Jag kan en vacker dag visa Er, att jag skall resa både *till* och *ifrån* Västergötland, trots vakten vid Hofva. Ja, jag skall ta mig tusan låta herr Nils taga mig till fånga och komma helbregda här igen ändå.”

“Då vågar jag en tunna öl mot ett öre.”

“Jag sätter fem mark, men I sätter *den bästa* I har i huset. Jag vill sjelf välja.”

“Må det gerna ske.”

“Låt oss då tillkalla vittnen!”

“Sådana ha vi ju här flera.”

“Nå, då är det afgjordt.”

“Ja, men pengarna?”

“Dem lemnar jag till Eder dotter Cecilia. När jag kommer åter, skall jag utvälja den bästa I har.”

Ett par vittnen framkallades och fingo veta hvad vadet gälde, hvarefter Måns Nilsson sände bud till sin dotter.

“Men huru skola vi bestämdt veta, att du varit till Vestergötland och i herr Nils' händer?” invände Måns Nilsson efter en kort stunds fundering.

“Var lugn, Måns Nilsson, jag skall nog skaffa Er bevis”, svarade Hans skrattande.

“Ja, nog har jag hört, att man kallat dig en våghals, men går du ut med detta, så är du värre än alla andra”, inföll det ena vittnet, som nu närmade sig den unge mannen och betraktade med välbehag dennes hurtiga ansigte.

“Åh, inte är det något storverk”, svarade Hans.

“Den, som skall narra en listig prest, han får minsann ha hufvudet på rätta skaftet”, fortfor vittnet; “så nog tror jag att du nu kan taga afsked af dina fem mark.”

“Vi få väl se. — God afton Cecilia”, helsade Hans i nästa ögonblick och nickade vänligt åt den inträdande jungfrun, som strax ådrog sig allas uppmärksamhet. “Viljen I tillönska mig en lycklig resa?”

“Skolen I resa bort?” frågade Cecilia och rodnade lindrigt, ehuru hon tycktes vilja dölja detta för alla.

“Ja, men blott på ett par veckor, om lyckan är mig blid. Emellertid lemnar jag dessa fem mark i Edra händer att förvaras tills jag kommer åter.”

“Men behöfven I dem ej sjelf under resan?”

“Nej. Om jag ej kommer åter, så tillhöra de Eder fader, i annat fall får jag vid min återkomst välja den bästa han har i huset. Viljen I nu önska mig lycka på resan?”

“Ja, af allt mitt hjerta”, svarade Cecilia i det hon djupt rodnande räckte Hans sin hand.

“Tack“, svarade Hans och vågade lindrigt trycka den framräckta handen.

“Hvad vill detta säga?“ utropade Måns Nilsson storögd, “det lät ju nästan som en kärleksförklaring.“

“Hvem vet, om det inte var det också“, svarade Hans skrattande i det han reste sig för att gå. “Farväl Måns Nilsson.“

“Nej, vänta du“, utropade Måns ifrigt och sprang efter Hans; men denne hade redan hunnit ut, och när Måns vände sig om för att fråga Cecilia, hvad hon tänkte om detta, så fann han, att äfven hon hade lemnat rummet.

“Kors en sådan rackare“, utropade Måns Nilsson och slog sig på magen, “här står inte rätt till; den skojaran har bestämdt narrat mig. Kunde han verkligen mena *henne*, då han talade om den bästa jag hade i huset? Och jag, som trodde, att han menade en öltunna! Tänk en sådan inpiskad skälm! Men vänta du, ännu har du inte kommit tillbaka från Vestergötland. Den der presten gör nog — Men för tusan, om han bara diktat ihop de der historierna för att lura mig? Ja, det har han bestämdt. Och min egen dotter är med om att narra sin far! Nå, *hon* skall åtminstone icke komma undan så lätt.“

Och utan att bry sig om sina gäster, skyndade Måns Nilsson till sin dotter för att bestraffa henne för svek och bedrägeri. Han fann dock snart, att hon icke alls haft sin hand med i spelet, i fall Hans haft någon hemlig tanke bakom sina ord.

Betydligt lugnad återvände Måns Nilsson till sina gäster.

“Den skälmen ville nog bara spela mig ett litet spratt och skrämma mig“, tänkte han och smålog åt sin rädsla. “Ha ha ha, det var inte så galet hittadt på det der inte. I alla fall är det bäst att hålla ögonen öppna, ty Cecilia tyckes icke alls ha något emot att få räcka honom sin hand, om han skulle få det infallet att fria på fullt allvar. Ja, ja, en vacker karl är han nog, det är sant, och en duktig krigare också säges det, fastän han väl inte mycket kan ha pröfvat af-kriget, då han är så ung; men i alla fall är han ingen passande måg för den rike Måns Nilsson Öltunna. Vore han korpral eller fänrik, så kunde det möjligen få gå,

men en simpel knekt, det är för litet för min Cecilia — och det är säkert som att två och fem är elfva, sa' han som räkna' spik.“

2.

Hos konungen.

Då det redan förr än Hans Larsson kommit till tavernen vid Vesterlånggatan skulle varit nästan för sent att infinna sig hos konungen, fann han det nu rådligast att invänta morgondagen innan han skulle begifva sig upp på slottet. Under de få timmar, som återstodo honom af dagen, sökte han på bästa sätt bereda sig till affärden. I främsta rummet måste han skaffa sig en annan dräkt än den, han använde i konungens tjenst. Detta var dock ej så lätt, då han lemnat nästan alla sina penningar till Cecilia Månsdotter. Han måste därför vända sig till en af sina kamrater, för hvilken han omtalade, att han ingått ett vad och att hans lefnads lycka och sällhet berodde af, om han vunne det eller icke.

“Men om du tappar?” sade vännen.

“Det beror på dig det“, svarade Hans.

“På mig?”

“Just så.“

“Men jag vet ju icke ens hvad det gäller.“

“Det gäller mitt hela lifs lycka har jag sagt; men jag behöfver andra kläder än dem jag har eller penningar att köpa sådana.“

“Nog har du väl så mycket?”

“Nej, det har jag icke, ty jag måste sätta fem hela mark emot henne vid vadet, och det var nästan allt hvad jag egde.

“Emot henne? Om hvilken talar du?”

“Det får du veta, när jag kommer åter. Nu måste du låna mig pengar att köpa kläder.“

“Men om du inte kommer igen?”

“Så har du förlorat en obetydlig summa, men jag har

mistat lifvet. Så står det till Jerker. Förstår du det ännu? Vill du låna mig pengarne?"

"Huru kan du inbilla dig att någon människa skall förstå hvad du nu förtäljer? Så mycket är mig dock klart, att du åter vill kasta dig ut i något lifsfarligt äfventyr. Emellertid vill jag lemna dig så mycket jag kan."

"Tack, Jerker, du är ändå en bra karl fastän fasligt försigtig i allting."

"Det vore kanske värre om konungens här bestode endast af sådana våghalsar som du."

"En Hans Våghals kan nog ändå vara bra att ha ibland, vill jag tro."

"Åhja, så länge han inte bryter halsen af sig."

"Sedan har han ingenting att våga mer, och då är han icke heller Hans Våghals vidare."

De båda vännerna fortforo att skämta ännu en stund, hvarefter Hans skyndade bort för att skaffa sig de nödiga klädespersedlarne, hvilket under denna tid ingalunda var så lätt som i våra dagar. Emellertid gick dock allt honom väl tillhanda, så att han om kvällen lugnt lade sig till ro för att invänta morgondagen.

Redan omkring klockan 8 på morgonen begaf sig Hans Våghals till den kungliga borgen för att begära företräde hos konungen. Denne hade redan under flera timmar varit i full verksamhet och var fortfarande ifrigt sysselsatt med arbete. Konung Gustaf var ej den man, som sparade sina krafter. Man måste i våra dagar förvånas öfver att han kunde medhinna så mycket, som han verkligen gjorde. Men han hyllade också den gyllene regeln: "Gör allt på sin tid, så räcker tiden väl till", och den räckte också till så väl, att Gustaf under sin regering hann med att alldeles omskapa sitt rike i både andligt och timligt hänseende.

När Hans vördnadsfullt inträdde i det rum, der konungen befann sig, vände denne sig till honom som om han blifvit gladt öfverraskad öfver hans inställelse.

"Hvem har hitkallat dig, Hans?" frågade konungen, som personligen kände hvarje soldat i sin lifvakt.

"Ingen, Ers nåde, men —" stammade Hans, som kände sig ej så litet förlägen öfver konungens fråga.

“Ja, det borde jag väl ha insett, ty man kunde ju ej veta hvem jag tänkte på”, sade konungen liksom till sig sjelf. “Nå, du är i alla fall hitkommen som om du vore efterskickad”, fortfor konungen högre. “Du är ju född i Vestergötland?”

“Ja, Ers nåde”, svarade Hans.

“Då känner du nog vägarna dit?”

“Jag hoppas det.”

“Vi hafva förnummit, att något buller är dernere rådande, men emedan de orolige hålla alla vägar hit till Stockholm spärrade, hafva vi ej fått nödiga tidender om upprorets utsträckning. Sådana underrättelser äro oss likväl fast af nöden. Oss tarvas därför en tapper och förslagen man, som kan resa dit ned och utröna, huru det rätteligen står till, och sedan lemna oss en fullständig berättelse om allt hvad han sett och hört. Vi hafva just tänkt på dig. Att du har nog mod och djerfhet, det vet jag, ty man kallar dig ju Hans Våghals, och ett sådant namn ger man icke en meser; men din förslagenhet är kanske icke lika stor, ty list och mycken tapperhet pläga sällan följas åt. Vi vilja dock hoppas det bästa. Vill du resa dit ned?”

“Ja, Ers nåde, mitt ärende var just att begära tillåtelse att få resa dit.”

“Så mycket bättre. Emellertid måste du lofva, att icke för någon yppa i hvilkens ärende du blifvit afsänd, om du än kommer i den svåraste vända.”

“Jag reser ju egentligen för min egen skull och i mina egna ärenden. Att jag på samma gång utför några uppdrag åt Eders nåde behöfver jag väl icke omtala för hvem som helst. Det är en sak, som icke rör någon annan än mig, tänker jag.”

“Bra svaradt, Hans. Men har du hvad du behöfver för resan?”

“Jag har skaffat mig en krämaredrägt och några småsaker att sälja. Begår jag icke någon dumhet, så skall det nog gå bra, hoppas jag.”

“Du behöfver nog pengar också. Med dem kan man

uträtta mycket. Se här några daler“, sade konungen i det han räckte Hans en fylld pung.

“Tack eders nåde, men detta är alldeles för mycket, då jag ej ännu gjort någonting för att förtjena en sådan lön.“

“Jag förlitar mig på, att du skall göra ditt bästa, och lyckas du väl, så blifver din lön nog större än några daler. Du måste dock vara försiktig, ty det är ett djerft företag. Upprorsmännen lära nog hafva utsändt bref till menige man i Småland och Vestergötland, hvarförutom de helt visst hafva hemliga bref emellan sig. Sök att uppsnappa något derom, men omtala det icke för andra än för mig.“

“Ers nåde kan lita derpå att jag icke skall spara någon möda, ja icke ens lif och blod för att fullgöra det uppdrag Eders nåde lemnat mig. Dock måste jag bedja Eders nåde att säga mig de mest misstänktes namn.“

“De äro flera, men främst af alla herr Ture Jönsson. Han har i en arfstvist blifvit af rådet dömd att till oss återlemna en tredjedel af arfvet, och detta lärer hafva gått den gamle mannen djupt till sinnes, hvarför han också svurit att ej längre hörsamma oss. Skarabiskopen Måns Haraldsson, herr Måns Bryntesson, Matt Kafle och Axel Posse med flera höra nog äfven till de missnöjda.“

Hans Våghals tackade konungen för de erhållna upplysningarna och upprepade sin försäkran att göra hvad på honom ankomme, hvarefter han med en ödmjuk helsning lemnade audiensrummet.

3.

Måns Bryntessons budbärare.

En knapp mil norr om passet vid Hofva, der herr Nils, lik en Cerberus höll vakt med sitt manskap, vek Hans Larsson Våghals af vägen, tre dagar efter det han lemnat Stockholm. Han gick nu genom obanade trakter öster om sjön Unden och lyckades slutligen komma in på den all-

männa farleden några mil söder om Hofva utan att hafva blifvit upptäckt af den vaksamme prestens folk.

Så långt var nu visserligen allting godt och väl, men ännu hade han egentligen ingenting uträttat. Att uppsnappa någon skrifvelse från de upproriske herrarne var ingen lätt uppgift, ty bönderna voro ytterst försigtiga och sparsamma i sina meddelanden om hvad de oroliga herrarne förehade. Visste de någonting derom, så vågade de icke yppa det för en okänd person, emedan de fruktade för den mäktige Ture Jönsson, som var lagman i landskapet.

Men om redan detta förhållande ingaf Hans Våghals åtskilligt att tänka på, så vållade honom hans ingångna vad ännu allvarligare funderingar. Under sin resa hade han nämligen fått veta, att herr Nils i Hvalstad var en man, som icke lät någon leka med sig, hvarförutom han var känd såsom en mästare i ränksmideri, list och förslagenhet. Det var just på grund af dessa sina egenskaper han blifvit utsedd till befälhafvare öfver vakten vid Hofva. Att öfverlemna sig såsom fånge i denne mans händer var därför ett nästan hufvudlöst vägstycke.

“Ja, vore det inte för Cecilias skull, så nog sluppe herr Nils se min vackra näsa den här gången“, tänkte Hans Våghals under det han gick och öfvertänkte sin belägenhet, “men för henne vore jag färdig att sticka in hufvudet i en lejonkula, om det fordrades, och herr Nils är väl ändå intet annat än en räf, när allt kommer omkring. Jag måste således försöka hvad jag förmår, det må nu gå huru galet det vill, ty en så fager mö erbjudes icke alla dagar. Hon förstod mina ord derinne i tavernen, det kände jag, när hon räckte mig sin hand till afsked. Friskt mod bara, Hans Larsson, så skall det nog gå bra.“

Längre kom Hans Våghals icke i sina funderingar denna gång, ty han hörde steg bakom sig, och när han vände sig om, blef han varse en ung man, som tycktes vara ute i något synnerligen viktigt ärende, ty hans ansigte bar detta obeskrifliga uttryck af sjelfbelåtenhet och hög-

vigtighet, som man stundom får se hos dumma bonddrängar, när man lemnat dem ett förtroendeuppdrag.

Hans Våghals märkte detta och fattade strax misstanken, att mannen i fråga var en tjenare hos någon af de upproriska herrarna och antingen innehade något bref af vigt eller också redan aflemnat det. I alla fall borde han pumpas.

Han stannade därför och helsade.

Mannen svarade knapphändigt och tycktes vilja fortsätta sin resa utan sällskap.

“Har du mycket brådtom?” frågade Hans Våghals.

“Ja”, svarade mannen.

“Vi kunna väl ändå följas åt ett stycke? Vägen blir mindre lång, när man har en bra sällskapsbroder.”

“Hm, det beror väl på det. Hvart skall du?”

“Till Måns Bryntesson att söka tjenst.”

“Till Måns Bryntesson? Herr Ture Jönssons måg?”

“Ja visst. Är det så underligt det?”

“Nej, men jag tror nog att han har så många tjenare han behöfver.”

“Känner du honom, du?”

“Jo; det kan du lita på”, svarade mannen med ett öfverlägset leende. “Jag har varit hans tjenare i fyra år.”

“Hvad heter du?”

“Östen Bosson.”

“Jaså, vi heta då nästan lika. Jag heter Torsten Bosson. När vi bli kamrater, kommer folk bestämdt att tro att vi äro bröder.”

“Jag gissar, att vi aldrig bli kamrater.”

“Då gissar du galet Östen, ty herr Måns Bryntesson är ju en ordhållig och bra herre.”

“Jo, det vill jag lofva att han är, men inte är det därför säkert, att han vill hafva dig i sin tjenst.”

“Jo, det är just det, som är säkert, ty för åtta år sedan höll herr Måns på att drunkna i Unden, och då blef han räddad af min far. Han lofvade då att göra mig till sin sven, när jag blef tjugu år, och det är jag nu.”

“Är du endast tjugu år?”

“Ja, det kan herr Nils i Hvalstad intyga, ty han har döpt mig, om de annars ha sagt sant.”

“Känner du herr Nils också?”

“Skall jag inte känna honom, som — —“

“Det är en duktig herre“, afbröt Östen ifrigt.

“Jo, nog går han öfver oss båda i tapperhet och förstånd, det kan du lita på. Finge du se honom bara, så —“

“Åh, han ser då icke ut annorlunda än andra människor, tycker jag“, afbröt Östen Bosson ännu en gång.

“Har du sett honom då?”

“Jag kommer just nu ifrån honom.“

“Du?”

“Ja visst.“

“Nej, se den gången ljög du som en skälm.“

“Ljuger jag?”

“Ja visst gör du så. Skulle jag inte ha sett dig hos honom någon gång, om du varit till Hofva?”

“Har du varit der också?”

“Ja, efter som herr Nils sändt mig med bref till herr — — — ja det kan vara det samma till hvem; men mig kan du inte draga vid näsan så lätt som du tror, Östen Bosson. När du kan visa mig maken till det här, då skall jag tro dig, men icke förr.“

Med dessa ord framdrog Hans Våghals ett bref och visade det mycket hastigt åt Östen Bosson.

“Jag skall tala om för dig, att jag har ett likadant som det der“, utbrast Östen Bosson förargad, i det äfven han framdrog ett bref undan jackan och stack det under näsan på Hans Våghals. “Lukta på detta och säg, om jag varit hos herr Nils eller icke.“

Hans Våghals ryckte hastigt brefvet till sig och gömde det ögonblickligt.

“Hvad gör du karl“, skrek Östen Bosson förfärad öfver denna vändning i händelsernas gång.

“Jag tar brefvet, ser du väl“, svarade Hans Våghals leende.

“Det är inte ditt.“

“Det vet jag nog.“

“Nå, så lemna det åter till mig då!”

“Nej, jag skall lära dig att hålla inne med din husbondes hemligheter. Om jag nu vore en af konung Gustafs

tjenare, huru tror du, att det skulle gå med din husbonde, om detta bref är ifrån herr Nils och innehåller några upp-
roriska yttranden?"

"Akta dig", svarade Östen Bosson och drog sin sabel.

"Hå hå, du tänker skrämma mig", genmälte Hans Våghals i det äfven han drog blankt. "Kom icke ett steg närmare, om du icke vill bli nedstucken som en ilsken tjur. Det behöfves en bättre arm än din för att fälla mig. Förstår du detta? Skall du återfå brefvet, så måste du taga till något annat vapen än sabeln."

Det lugna men kraftiga svaret afväpnade alldeles den ej särdeles tappre Östen Bosson, som nu började ödmjukt bedja Hans att återlemna brefvet.

Hans Våghals tycktes besinna sig en stund.

"Det kan ju vara lika godt, att jag behåller det tills vi komma fram", sade han slutligen.

"Nej, nej, det går icke an", påstod Östen i jemrande ton.

"Hvarför icke det?"

"Jag skulle då bli alldeles olycklig, ty herr Måns Bryntesson är nog en hetlefrad herre, när man gör dumheter."

"Då har du väl mer än en gång fått erfara, huru det känns att smaka käppen. Men jag vill i alla fall skona dig den här gången. Här har du brefvet."

Östen Bosson grep ifrigt efter det framräckta brefvet, men hejdade sig i nästa ögonblick.

"Nå, vill du inte ta det?" frågade Hans Våghals med låtsad förvåning.

"Nej, detta är icke mitt", svarade Östen.

"Kan du läsa skrifvet?" sporde Hans Våghals med något osäker röst.

"Nej, men detta är det bref du visade mig förut."

"Nu är du dum Östen", förklarade Hans åter mycket bestämdt. "Jag kan både läsa och skriva och ser nog hvad som är mitt och ditt. Det bref jag har skall ju till en helt annan person."

"Då måste du i alla fall vara blind om du inte ser att det der brefvet är just ditt eget. Det der vecket var icke på mitt."

"Förstår du icke, att det här vecket kommit dit just

nu? Men är du en sådan åsna, att du ej vill höra ett förståndigt ord, så gå din väg och låt mig vara i fred. Jag skall nog skaffa fram båda brefven i sinom tid.“

Ännu en stund sökte Östen Bosson försvara sin rätt till det andra brefvet, men slutligen måste han taga det bref Hans Våghals ville lemna honom och gå sin väg; ty den listige krigaren låtsade bli så vred på den enfaldige drängen, att han tycktes ämna döda honom, om han ej ville foga sig efter hans önskan.

Knappt hade Hans Våghals sett den enfaldige Östen Bosson försvinna, innan han med ett belåtet leende framletade det bref han narrat ifrån honom.

“Det skall bli roligt se hvad den här episteln innehåller, eftersom det der tjurhufvudet nödvändigt ville behålla den“, tänkte han i det han bröt brefvet.

Innehållet motsvarade likväl icke hans förväntningar, ty brefvet lydde kort och dunkelt sålunda:

“Asken förvaras väl. Passet bevakas natt och dag af trogna män. Den, som sitter i Stockholm, vet näppeligen någonting. Tillönskar Eder alla god helsa och framgång till fäderneslandets lycka och båtnad! En klokare brefbärare hade kanske ett längre bref, men denna är näppeligen rätte mannen att anförtro någonting af vigt. Det du gör, gör snart!“

“Ingenting mer“, utbrast Hans Våghals förargad och slängde brefvet ifrån sig; “icke ens ett namn utom Stockholm. Tänk en sådan räf! Men vänta! ‘Asken förvaras väl’ —; hvad har han deruti? Penningar? Nej, om sådant behöfde han ej skriva. Upproriska bref och planer kanske? Ja, det låter icke otroligt. Passet vid Hofva bevakas naturligtvis noga både natt och dag; men mig togo de icke ändå. ‘Den, som sitter i Stockholm’, — ja det är konung Gustaf det. Men han vet mer än du tror, prestrackare. ‘Framgång till fäderneslandets lycka och båtnad’ — jo, det låter grant det, men betyder: till våra magars bästa. Nå nå, vi få väl se huru det går.“

Härmed sprang Hans upp igen och fortsatte med fördubblad hastighet sin för en kort stund afbrutna resa.

Egentligen hade han ämnat uppsöka någon af de upp-

roriska herrarne i deras hem och på ett eller annat sätt söka utspionera deras förehafvanden; men efter hans sammanträffande med Östen Bosson var det ej längre rådligt att fullfölja denna plan. I stället beslöt han nu att uppsöka sina släktingar och vänner i Vestergötland för att genom dem erhålla de nödvändiga upplysningarna om oron i landet. Sedan skulle han söka utföra det vågstycke, som, om det lyckades, skulle göra honom till en både rik och lycklig man. Ännu visste han dock ej huru han skulle gå till väga för att narra herr Nils, men han hoppades likväl att allt skulle gå bra.

4.

Hans Våghals och Vestgötabönderna.

Om man efter nutidens måttstock skulle bedöma Hans Våghals' gerningar under hans resa såsom spion, så skulle nog domen utfalla betydligt annorlunda än under hans tid, då man aldrig gjorde sig samvetsförebråelser öfver att man handlat bedrägligt emot en fiende. Hans Våghals hyste icke heller några som helst betänkligheter öfver sitt uppträdande emot den enfaldige Östen Bosson. Deremot förargade det honom, att det från drängen i fråga tagna brefvet ej innehöll någonting af nämnvärd betydelse. Sedan han likväl trott sig kunnat lösa de gåtfulla orden och sålunda fått brefvets innehåll klart för sig, kände han sig åter belåten med händelsernas gång, och han kunde icke återhålla ett leende, när han tänkte på den uppsyn Måns Nilsson skulle visa, då Hans en vacker dag komme för att taga af honom hans sköna dotter.

Den by, der Hans Våghals var född, låg ungefär en mil nordost om Bogesund eller det nuvarande Ulricehamn. Hit anlände han på sjetten dagen efter sin afresa från Stockholm. Hans äldre broder Lars innehade nu fädernegården, ty föräldrarna voro döda.

Genom brodern fick Hans Våghals veta att upproriska möten hållits i Svenarum och Lekaryd i Småland och att

herrarne vid mötet i Svenarum uppsatt bref till östgötar och vestgötar. I dessa bref hade invånarne i Öster- och Vestergötland blifvit på det allvarligaste uppmanade att uppsäga konung Gustaf tro och lydnad och förena sig med småländingarne, för att på tronen uppsätta en bättre regent. Ville de ej hörsamma denna kallelse, så skulle de upprosriska utkräfvä en svår hämnd på de loja och likgiltiga invånarne i de nämnda landskapen. Östgötarne hade emellertid bestämdt nekat att under närvarande förhållanden deltaga i några upprorsförsök och dessutom uppmanat småländingarne att låta det stanna vid det buller, som redan åstadkommits i landet. Kung Gustaf vore en man, som icke vore att leka med, och det redan skedda kunde komma att stå de orolige dyrt nog.

Till dessa råd hade dock småländingarne icke velat lyssna.

Vestgötarne hade ännu icke aflåtit något svar, men de hade just nu fått kallelse att sammanträda på Larfs hed den 20 April, för att samråda om hvad som borde göras.

När Hans Våghals erhållit dessa underrättelser, beslöt han att sammankalla sina slägtingar och bekanta, för att lemna dem de upplysningar, han kunde gifva angående konungen och hans regemente; ty han hade funnit att folket icke var särdeles benäget för uppror, ehuru mången låtit bearbeta sig af prester och kringvandrande munkar, hvilka pådiktat konungen alla möjliga fel och lyten. Munkarne, hvilka efter riksdagen i Vesterås år 1527, kommit så att säga på bar backe, voro isynnerhet hätska emot konungen och utspridde allahanda lögner och onda rykten om honom.

Nästan alla de kallade infunno sig och dessutom några andra, ty alla voro nyfikna att få höra hvad Hans hade att säga till dem.

“I här församlade vänner och slägtingar“, började Hans Våghals sitt tal, “kunnen nog samt förstå, att jag icke gerna vill se eder ofärd. Jag har därför kallat eder alla hit, för att säga er huru det rätteligen förhåller sig med det myckna talet om konung Gustafs okristliga regemente. I veten alla huru det stod till i landet för åtta år sedan. Ingen af eder var väl nöjd med den konung, som då var här?”

“Nej, nej“, ljöd det mångstämmiga svaret från de församlade allmogemännen.

“Nå, hvem var det då, som vågade stiga fram för att krossa tyrannens välde? Jo, Gustaf Eriksson Vasa. Då var han en bra karl för både herrar och bönder. Men så blef han konung och började hålla räfst med en hel skara lata eller odugliga prester och munkar, ty han ville att alla i hans rike skulle ärligen föda sig och att oseder skulle aflysas ibland både klerker och lekmän. Han höll sträng uppsigt öfver alla och straffade de orättfärdiga och vrängsinta utan att göra någon åtskilnad på personen, antingen denne var bonde, frälseman eller prest. Var detta oredligen handladt?”

“Nej, visserligen icke, men det säges dock, att han icke alltid dömt rätt dom“, svarade några.

“Ja, det säges nog; men hvilka äro de, som säga slikt? Jo, det är kringstrykande munkar och orättrådiga herrar, som sjelfva blifvit straffade för sina onda gerningar. Kung Gustaf är visserligen stundom en sträng herre, men han måste vara det, om icke de sturska herrarna skola klösa honom ögonen ur hufvudet. Mot allmogen är han deremot alltid blid och förlåter gerna bönderna deras fel, ty han vet, att de låtit förleda sig af herremän och prester. Jag har sagt eder detta, på det att I ej skolen låta förleda eder till någon dårskap, när I kommen tillsammans på Larfs hed. Gissar jag rätt, så skola herrarne der föreslå en annan konung än Gustaf Eriksson Vasa. Men varen då enige att svara nej; ty i Sverige finnes icke den man, som kan regera visare än han, och utländska konungar hafva vi väl haft nog sorg af?”

“Detta är visserligen sant“, medgafvo några; “men många prester och sjelfva bispen i Skara säga dock, att konung Gustaf är en gudsförnekare och en Luther, som måste draga Guds straffdomar öfver land och folk för sin ogudaktighets skull.“

“Sådant är återigen endast lögner och skamligt förtal“, svarade Hans Våghals med harm. “Jag vet bättre besked om konung Gustaf och hans lefverne än biskopen i Skara och edra prester veta; men jag kan för sanning säga det

om honom, att han är långt frommare än någon af dem, som belacka honom.“

“Men detta synes dock fast otroligt, då han försvarar sådana män som Laurentius Andreæ och mästern Olaus Petri“, invände en af de närvarande.

“Hvad ondt hafva då dessa män gjort?“ frågade Hans Våghals med låtsad förvåning.

“De vilja ju fråntaga oss den rena läran och predika Lutherskt kätter“, blef svaret.

“De predika Guds ord klarare och bättre än de gamla presterna, som därför blifva förargade“, sade Hans. “De tycka, förstås, att det är skamligt att en så ung man som mästern Olof skall vara mycket klokare än de, och därför kalla de honom en kättare. Så är det med den saken, och därför är det klokast att låta de lärde tvista om dessa mål. Om bönderna hafva ett godt regemente, behöfva de väl icke välja sig en sämre konung, därför att en del prester kommit i lufven på hvarandra?“

Denna egendomliga förklaring af orsakerna till religionstvisterna emellan de gamla och nya predikanterna upptogs af bönderna med odeladt bifall.

På Hans Våghals' förslag valdes härefter dennes broder Lars Larsson och en bonde vid namn Ulf Göransson att föra böndernas talan vid mötet på Larfs hed, om något förslag dervid skulle väckas att uppsäga konung Gustaf tro och lydnad. Dessutom beslöt man att sända bud till invånarna i de närmast liggande byarna för att omtala hvad Hans Våghals sagt och sålunda förbereda äfven dem, på det att de icke måtte låta sig af herrarne förledas till någonting, som blefve dem sjelfva till skada och ofärd.

5.

Osthandlaren.

Presten Nils från Hvalstad var såsom vi redan veta en mäktig försigtig herre och lemnade hvarken natt eller dag passet vid Hofva obevakadt. Sedan några bönder

misslyckats i sina försök att komma förbi der, vågade numera ingen pröfva på ett liknande äfventyr, ty herr Nils hade på det obarmhertigaste låtit prygla de fasttagna bönderna, innan han återsändt dem till deras hem. Herr Nils och hans folk hade därför under en hel vecka icke sett en skymt af någon vägfarande, men vakterna ombyttes likväl med samma regelbundenhet som förut och passet bevakades alltjemt lika noggrant.

Den 17 April sutto åtta män vid passet för att hålla vakt under natten. Det var nu redan sent och de började känna sig sömniga.

“Tron I att någon kommer förbi här i natt?” sade slutligen en af männen med en bred gäspning.

“Nej, det tror då inte jag, Åke”, svarade hans sidokamrat, hvilkens namn var Olof Ingmundsson. “Vi ha ju suttit och legat och gått och stått och koxat och grejat här i åtta dagar utan att få tag i så pass som en rätta en gång. Hvem tror du då skulle komma hit i natt?”

“Åh, jag tror inte att någon skall komma, och därför vet jag inte hvarför vi skola vaka här hela natten allesammans”, svarade Åke.

“Jaså, du vill sofva du”, inföll en storväxt bonde, som tycktes vara ett slags behälhafvare öfver denna vaktafdelning.

“Ja gu', vill jag så, om jag bara får”, svarade Åke.

“Jag kan nog tro det; men här är det jag, som befäller, och jag säger: håll upp korppluggarne Åke, om du inte vill smaka käppen.”

“Du kan väl vara lagom stursk, fastän du har blifvit korpral hos herr Nils”, genmälte Åke misslynt. “Jag känner en, som var korpral i kung Gustafs här för åtta år sedan, och det var väl en bit mer det, vill jag tro, än att vara prestkorpral, som du är, Zakarias Äppelbom.”

“Vet du inte hut, Åke?” röt korpralen af raseri och rusade emot Åke. “Skall du ge mig öknamn också?”

“Inte är det jag, som har hittat på att kalla dig Äppelbom”, svarade Åke lugnt. “Det namnet fick du ju, då du stal äpplen hos prestens i Husaby.”

“Det var väl den tiden, då du var korpral”, invände

Zakarias, som genom ett skämt ville göra sig kvitt den mindre angenäma påminnelsen om sina bedrifter i ungdomen.

“Nej, det var allt två år förut”, påstod den envise Åke med samma orubbliga lugn.

“Jaså, det var visst samma år, då du fick spö därför att du stal hönsen af far min.”

“Det ljuger du som en fähund”, skrek Åke och rusade upp som en tänd raket. “Här skall du få känna på hvem af oss, som är den bästa karlen”, fortfor Åke och drog sin värja.

“Låt mig säga ett ord också”, inföll nu Olof Ingmundsson, i det han trängde sig emellan de båda ovännerna. “I kännen hvarandra alltför väl att behöfva gräla. Det är bäst, att I båda erkännen att I hafven ljugit på hvarandra.”

“Nej, det må tusan göra”, invände korpralen.

“Zakarias ljuger men icke jag, och därför skall han ha stryk”, påstod Åke mycket ifrigt.

“I ären två lika goda tjurskallar”, svarade Olof Ingmundsson; “och därför kunnen I gerna räcka hvarandra hand till förlikning.”

“Tyst, tyst”, inföll nu en annan, “herr Nils kommer.”

“Nu ljuger du, Yngve”, svarade korpralen.

“Se efter först, tjurhufvud”, genmälte Yngve förargad. “Inte må du tro att vi tänka krusa dig fastän du blifvit korpral. Det är ovisst huru länge det räcker.”

Herr Nils kom just i läglig tid för att hindra de tvistande att öfvergå till formligt slagsmål.

“Huru är det fatt här?” sporde presten, som märkte att det var någon oro i lägret. “Hafven I förnummit någonting ovanligt?”

“Nej, men Åke vill sofva”, svarade korpralen.

“Ingen får sofva på sin post”, afgjorde presten.

“Korpralen är stursk och ljuger”, invände Åke.

“Tyst du och lyd, om du vill slippa undan prygel”, svarade herr Nils strängt.

Korpralen gaf Åke en hånfull blick och log elakt. Men leendet dog bort på hans läppar, då presten tillade:

“Men begär korpralen mer af eder än han har rätt att göra, så mån I klaga deröfver inför mig.”

Innan något klagomål kom fram, varseblef man en resande, som nalkades från söder. Han bar en duktig säck på ryggen och tycktes icke hafva den ringaste aning om att något folk fanns i närheten; ty han vandrade så lugnt sin väg framåt som en, hvilken aldrig hört några oroligheter omtalas. När därför en af vakten skrek ett dundrande “halt” till honom, tycktes han blifva nästan utom sig af förskräckelse.

“Åh, Herre jemmini, är det rövare här?” skrek han med stirrande ögon och gapande mun samt släppte af häpnad sin stora säck till marken, så att två väldiga ostar rullade ut ifrån den samma. “Kors i alla mina dagar, huru skall jag då bära mig åt?”

“Hvem är du?” frågade herr Nils, som nu trädde fram.

“Nåd, nåd, store rövvarhöfding”, svarade mannen i det han under åtbörder, som vittnade om den djupaste förskräckelse, kastade sig ned på knä framför den myndige prelaten, “jag är en fattig yngling, som bara har tio ostar i säcken och dem skulle jag sälja uppe i bygden i Nerike.”

“Skall du kalla en Herrans tjenare för rövvarhöfding, din landstrykare”, afbröt herr Nils förargad.

“Förlåt mig, vördige fader, om I ären prest”, svarade ynglingen, “men det kan jag omöjligt tro, då I hafven ett helt rövareband omkring Er. Men kanske är detta icke Edert folk?”

“Hvems folk det är skall du snart få erfara, om du icke vill säga mig hvem du är”, sade presten.

“Det har jag ju redan sagt, och tron I mig inte, så hafven I min säck här med de tio ostarne.”

“Din säck bryr jag mig ej om. Hvad heter du?”

“Jo, jag heter bara Hans Larsson, och far min hette Lars Larsson i Folegården, och så heter bror min också, som nu är husbonde der hemma.”

“Och nu tänker du, att jag skall tro slikt prat?”

“I kunnen ju följa mig hem och se efter, om jag ljuger.”

“Åhnej, det ser jag utan att följa dig.”

“Är jag inte Hans Larsson Våg — —, vågar jag mitt hufvud“, ifylde mannen den afbrutna meningen.

“Att du är Hans Larsson kan jag tro, men du är bestämdt icke den du uppger dig vara utan en spejare.“

“Jag en spejare!“

“Ja, det är du.“

“Hvad är då en spejare? Är det en, som säljer ostar i bygden?“

“Nej, min käre Hans Larsson, det är en, som reser ifrån Upland för att se efter hvad vestgötarne göra, och sedan far han tillbaka för att tala om det för kungen. Men då han visste, att det inte var lofligt för sådana karlar att fara genom passet vid Hofva, så köpte han sig tio ostar och stoppade dem i en säck samt sade till vakten vid passet, att han var en fattig yngling, som skulle sälja ost åt nerkingarne. Nu förstår du nog hvad en spejare är“, sade herr Nils med ett gäckande leende.

“Så mycket ser jag, att inte är jag någon spejare“, svarade Hans Våghals, ty det var han, såsom läsaren säkert redan gissat.

“Och hvarför icke? Har du inte tio ostar i säcken?“

“Jo, det har jag nog.“

“Och så har du varit i Upland?“

“Det är också sant.“

“Nå, då är du ändå en spejare.“

“Nej, se det tror jag inte, för jag har aldrig i lefvande lifvet sett kungen och inte tänker jag gå till honom nu heller, och så har jag varit alldeles för länge hemma i Vester-götland hos mina slägtingar.“

“Huru länge? Tre veckor kanske?“

“Nej, hela fyra — —“

“Ja, det var ju en faslig tid“, afbröt presten skratande — “hela fyra veckor!“

“Nej, fyra år är det“, påstod Hans bestämdt.

“Jaså, fyra år. Jo, det låter det. Men nu tror jag dig inte ändå, om du också sade att du varit hemma hos dina föräldrar i fyra gånger fyra år. Zakarias“, fortfor presten i det han vände sig till korpralen, “tag tre man med

dig och för den här osthandlaren till länsmansgården. Åke får bli din efterträdare här tillsvidare.“

Korpralen tog med sig Olof Ingmundsson och två andra män samt gick att utföra prestens befallning.

“Får jag taga mina ostar? frågade Hans Våghals i ödmjuk ton.“

“Tag dem du“, svarade presten.

“Och så blir jag väl inte hängd, när I får veta, att jag talat sanning?“ fortfor Hans i samma ton.

“Vi hänga endast de skyldige.“

“Tackar allra ödmjukast; då blir inte jag hängd“, jublade Hans i det han slängde säcken på ryggen och följde korpralen till länsmansgården.

6.

En munter fånge.

Sedan Hans Larsson Våghals erhållit löfte af herr Nils att ej blifva hängd, om han befanns vara oskyldig till spioneri, tycktes han hafva blifvit en helt annan människa än nyss förut. All den rädsla han förut visat var nu liksom bortblåst och i stället började han redan under vägen till länsmansgården skämta och gyckla öfver sin stora förskräckelse.

Länsmannen var icke hemma, när korpralen kom till gården med sitt följe, och man väntade honom icke förr än följande dag.

Korpralen ref sig i hufvudet och visste icke riktigt hvad han skulle göra med fången.

“Ja, inte kunna vi föra honom tillbaka, ty då blir herr Nils vred på oss, och som du vet, så är han inte god att råka ut för, då han är onder“, sade Olof Ingmundsson.

“Nog vet jag att vi måste stanna här med honom“, svarade korpralen; “men hvar skola vi få ett lämpligt fängelse åt honom?“

“Ja, det vete katten och inte Olof Ingmundsson.“

“Inte tänken I väl sätta mig i fängelse heller?“ ut-

brast Hans Våghals och låtsade bli på det högsta förvånad öfver att något sådant förslag kunnat framställas af hans vaktare.

“Jo jo men du, inte ämna vi låta dig springa din väg, må du tro“, svarade korpralen.

“Hvart skulle jag springa? Jag kan ju inte komma igenom här vid Hofva, och ingen människa vill köpa mina ostar här i Vestergötland“, påstod Hans Våghals med ypperligt spelad enfaldighet. “Föröfrigt hafven I aldrig blifvit befalda att sätta mig i fängelse, utan blott att föra mig hit, och om I gören något annat, så skall jag klaga, då jag slipper lös.“

“Det dröjer nog länge tills detta sker“, sade korpralen.

“Det fån I se, när länsmannen kommer hem“, gemälte Hans tvärsäkert. “Han är nog en karl, som bättre förstår sig på ärligt folk än I och den der tjockmagade profeten, som skickade Er hit med mig.“

“Akta dig att tala illa om vår prest“, varnade Olof Ingmundsson: “det kan komma dig illa vid det.“

“Är han verkligen prest?“ frågade Hans.

“Jo, det kan du vara säker på.“

“Då tager jag tillbaka mina ord och vill gerna bjuda Eder alla på en tunna öl, om sådant finnes att få här“, sade Hans Våghals.

“Här finnes nog, om du också vill ha två; men pengar först“, svarade Olof Ingmundsson mycket belåten öfver denna vändning af samtalen.

Hans Våghals framtog pengarna, och det dröjde nu icke många minuter innan en full öltunna rullades in i rummet. Korpralen tycktes icke vara mindre angelägen än Olof Ingmundsson att få smaka på ölet, men han var ännu villrådig om hvad han skulle företaga sig med fången.

“Jag skall naturligtvis dricka med“, påstod Hans Våghals.

“Det vete tusan, om det går an“, svarade korpralen något osäker.

“Är du galen karl“, skrek Hans Våghals med låtsad förbittring. “Skall jag traktera dig och de andra, men icke få en enda tår sjelf? Är det rimligt det?“

“Var lugn, Hans, du skall få dricka med oss, om vi få binda dig först”, svarade korpralen.

“Bind så mycket du vill, men högra handen skall jag ha fri, ty eljes kan jag ju inte hålla uti ölkannan.”

“Nå, det låter höra sig. Hvar vill du sitta?”

“Invid bordet naturligtvis, och tunnan skall stå så nära, att jag kan taga ur henne sjelf, för annars får jag kanske ingenting ur henne. Mina ostar skall jag sitta på, så att ingen tar dem af mig. Jag litar inte på er mer än jag vill jag, skall jag säga. Se så, bind nu!”

Krigarne skrattade rätt godt åt den, enligt deras tanke om honom, på samma gång mycket misstänksamme och i hög grad enfaldige mannen, som så öppet uttalade sina innersta tankar. Emellertid bundo de honom vid bordet, men läto honom behålla den högra handen fri såsom han önskat. Att en så enfaldig och öppenhjertig person skulle rymma trodde de icke, men det var i alla händelser säkrare att ha honom fångslad, om, såsom det var troligt, hans bevakare under natten skulle få ett så starkt rus, att de somnade.

Så snart man bundit Hans Våghals, stälde man öltunnan invid bordet och öppnade henne, hvarefter alla fylde i de kärl, som funnos till hands. Hans Våghals hade fått ett väldigt hankstop, och detta höjde han nu i det han med låtsad förnöjelse utropade:

“Korpral Zakarias och I andre hederlige kamrater, jag dricker eder alla till och tillönskar eder helsa och välgång i edra förehafvanden. Skål!”

Härmed satte han stopet till munnen och drack som om han ämnat tömma det i ett enda andedrag.

“Du dricker som en hel karl, Hans Larsson”, utropade Olof Ingmundsson förtjust. “Vi två böra sitta intill hvarandra.”

“Det går icke, ty vi ha tunnan mellan oss, och henne vill jag inte mista för den bästa kamrat i hela världen, skall du veta”, svarade Hans Våghals.

“Nå nå, vi kunna vara lika goda vänner ändå, om du också skall sitta der tills länsmanen kommer.”

“Det beror på huru han uppför sig”, sade korpralen.

“Nu talar du som en vis man“, inföll Hans Våghals leende, “och på dessa dina ord dricka vi ännu ett stop.“

Ingen nekade att följa uppmaningen, men Hans Våghals låtsade blott dricka, medan de andra verkligen gjorde det. De blefvo derföre alltmera högljudda och muntra ju längre det led fram på natten, och vid morgonens inbrott hade redan ett par af väktarne somnat. Korpralen och Olof Ingmundsson höllo sig ännu vakna, men Hans Våghals tycktes hafva insomnat med armarna på bordet.

“Drick mig till Olof“, lallade korpralen och ville stöta till Olof Ingmundssons stop, men tog öfverbalans och föll rakt emot öltunnan, så att denna välte omkull, och ölet strömmade i strida forsar ut på golvet.

“Kors ett sådant svin du är, Zakarias“, utropade Olof Ingmundsson, som af harm öfver det utslagna ölet blef på en gång nästan nykter. “Hvad ska vi nu dricka i morgon, ditt nöt? Säg mig det, om du kan!“

“Morgonstund har guld i mun“, mumlade korpralen och gjorde ett par misslyckade försök att resa sig upp.

“Men öl har den inte, det kan du slå dig i backen på.“

“I backen var det ja“, eftersade korpralen i det han somnade.

“Somnar du nu också, ditt kreatur“, ropade Olof Ingmundsson och började ruska korpralen, som om han ämnat skaka sönder honom.

“Låt den syndaren sofva“, inföll nu Hans Våghals och såg upp. “Vi ska' äta ost vi.“

“Jaså du är vaken. Nå, då må han sofva, men i ölet skall han ligga“, sade Olof Ingmundsson och välte Zakarias midt upp i den värsta öfloden.

“Kom nu hit och hjälp mig att få fram ostarne. Du kan gerna skära af de här banden, ty jag tänker inte rymma.“

“Kan jag lita på det?“

“Det kan du, ty ville jag rymma, så skulle jag inte ha druckit så mycket som nu. Föröfrigt så är det inte du utan det der svinet, som skall ansvara för att jag icke rymmer härifrån.“

“Kan nog vara sant det, men jag vill dock icke låta

honom komma i alltför stor svårighet för din skull. Emellertid hoppas jag, att du håller ord och blir kvar här.“

Och härmed framtog Olof Ingmundsson sin sabel och skar af de band, hvarmed Hans Våghals hittills hållits fången.

“Nu är du fri“, sade han och stack sabeln i skidan.

“Tack för det“, svarade Hans Våghals. “Nu smaka vi på mina ostar. Försök att väcka de der två stackarne också. Hvad var det de hette?“

“Yngve och Ragnvald Persson.“

“Det är bra. Upp med er sjuosofvare, så fån I ost“, ropade Hans, så att han kunnat väcka en död.

Efter en stunds arbete lyckades Olof Ingmundsson få sina kamrater vakna. Under tiden hade Hans Våghals delat den största af sina ostar i fyra lika stora delar och bjöd nu de närvarande att äta så mycket de förmådde.

“Hafven I hört historien om räfvarne och osten?“ frågade Hans Våghals, när han såg att hans kamrater började vakna riktigt.

“Hvad är det för en historia?“ frågade Yngve.

“Jo, det var en gång en gammal räf“, började Hans sin berättelse; “han var så gammal, att ingen äldre fanns i hela landet; ty han hade lefvat i den tiden, då de svarta räfvarne voro de mest aktade i hela riket, och därför var han också listigare än andra räfvar. Men så kom ett ungt lejon och tog ifrån räfvarne en del af makten och sökte köra bort dem ifrån de dukade borden, der de förut suttit och tagit för sig af de bästa rätterna. Då blefvo räfvarne oroliga och skreko på öfvervåld samt flydde till en gammal varg, som var känd såsom den mäktigaste i landet, näst lejonet. Han trodde likväl sjelf, att han var mäktigare än detta också. Den der vargen var också känd för sin snikenhet och roflystnad, och därför kallades han Snålvargen.“

“Men du har ju tappat bort den gamle räfven, som du började berätta om“, afbröt Olof Ingmundsson.

“Han kommer nog, bara du väntar tills han hinner fram“, svarade Hans Våghals. “Men nu måste vi ha mera öl. Här har du pengar Olof; köp en tunna till.“

Sedan det begärda ölet erhållits och Hans Våghals tagit sig en klunk deraf, fortsatte han:

“Men icke alla räfvar gingo till Snålvargen. Några foro till björnarne och klagade sin nöd samt påstodo, att lejonet ämnade platt förgöra alla djur på marken, alldeles som den grymma tiger, som några år förut grasserat i deras rike. Då blefvo björnarne rädda och stälde till en björndans, som var så bullersam, att det hördes ljud af den ända in i lejonets kula. Lejonet sammankallade då alla djur i landet och höll råd med dem. Det sade till de andra djuren, att räfvarne voro alldeles för mäktiga, så att man måste taga ifrån dem de största köttstyckena, om de andra djuren skulle få något att lefva af. Det tyckte alla var rätt, utom Snålvargen, som höll med räfvarne. Men då lejonet lofvade honom en stor mängd feta ostar, blef äfven han belåten, och så tog man ifrån räfvarne mer än hälften af hvad de slagit under sig. De blefvo strax så förargade, att de skälde som hundar och sedan flydde många af de mäktigaste och mest ansedda bland dem till ett annat land, der inga lejon funnos. De flesta stannade likväl kvar, och bland dem var den gamle, listige räf, som jag i början omtalade. Han låtsade som om han var nöjd med hvad de andra djuren ville gifva honom, och så fick han en ganska stor ost att gnaga på. Men den gamle räfven var icke nöjd utan grubblade ständigt på huru han skulle kunna skaffa undan lejonet och åt räfvarne återtaga de kostliga rätter, som de hade förlorat. Så reste han till Snålvargen för att söka vinna honom på sin sida; men denne hade ej ännu hunnit räkna de många ostar, som fallit på hans lott, och därför ville han icke tala med den gamle räfven utan sade, att han borde vara nöjd med den ost han fått. 'Men den är för mager för mig', sade räfven. 'Det kan göra godt åt din mage att få äta något magert nu, sedan du i så många år slukat de fetaste bitarne', svarade Snålvargen. Och så måste den gamle räfven gå hem. Men ännu gaf han icke hoppet öfver att få hämnas på lejonet. Han såg huru Snålvargen tog hem den ena feta osten efter den andra ifrån räfvares gömmor, och det grämde honom, så att han fick gruffliga plågor i magen och började blifva ma-

ger och eländig som en svulten räf. Men så fick han en dag se, att Snålvargen tog en ost, som det stod lejonets märke på, och då blef han så glad, att han höll på att kikna af skratt. Nu reste han genast till lejonet och omtalade hvad Snålvargen hade gjort. Lejonet blef vred och sände sina ungar till Snålvargen för att taga ifrån honom den stulna osten. Men Snålvargen ville icke lemna den utan svor på att han skulle dräpa alla, som vågade röra honom. Den ena lejonungen blef också ihjälslagen och den andra band man vid ett träd, så att han höll på att få svälta ihjäl. Sedan sände Snålvargen bud till den gamle räfven och ville förlikas med honom. Den gamle räfven log så godt, ty det var just detta han hade väntat; men han svarade ändå, att han var rädd för det unga lejonet. Han visste nog, att Snålvargen sjelf var rädd för det mäktiga djuret och därför önskade förlikning med räfvarne. Snålvargen reste då sjelf till räfven och lofvade honom hälften af allt bytet, om han ville hjälpa honom att döda lejonet. Räfven lofvade det. Och så gjorde de ett stort bref, på hvilket de båda skrefvo sina namn, och i det brefvet stod det, att räfvar och vargar skulle dela landet lika emellan sig, sedan de fördrifvit lejonet. Detta bref lemnades åt räfven, och han gömde det så väl som någon listig räf kan gömma en dyrbar tingest. Sedan sände han bud till alla andra gamla räfvar, som ännu mindes den härliga tid, då räfvarne hade högsta makten i riket, och de voro alla villiga att hjälpa Snålvargen och den gamle räfven för att åter komma till makt och ära. Nu valde de en präktig korsräf, som var känd för sin vältalighet, och han skulle följa Snålvargen och några andra vargar och predika för de öfriga djuren i landet och förmå dem att resa sig upp emot lejonet. Emellertid fick lejonet veta hvad Snålvargen och den gamle räfven förehade och att de narrat getterna att öfverfalla en af lejonets familj. Det beslöt då att fånga Snålvargen och den gamle räfven. Men det fick icke hjälp af de andra djuren, om det icke kunde visa dem det stora bref, som räfven och Snålvargen uppsatt. Men att hitta detta bref var icke lätt. Bland lejonets tjenare fanns nu en ung hermelin, som älskade en mycket fager vessla och

begärde hennes fot, ty handen kunde han ju icke begära, då hon icke hade någon. Hennes far aktade lejonet mycket högt, men hatade räfvarne, ty de hade ätit upp hans maka. Han sade därför, att hermelingen omöjligt kunde få hans dotter till sin maka, om han icke lyckades knipa det der brefvet ifrån den gamle räfven och lemna det åt lejonet. Hermelingen gick då upp till lejonet och erbjöd sig att resa bort till den gamle räfven för att lura ifrån honom det der vigtiga brefvet. Lejonet betraktade honom en stund och sade sedan: 'Du är för liten och svag att kunna besegra en listig gammal räf.'

'Jag vill bara narra honom', svarade hermelingen, 'och det skall nog lyckas, om jag bara kommer till hans boning.'

'Jaså', sade lejonet. 'Nå, kan du göra det, så skall du inte bli utan lön, det har du mitt ord på, och det håller jag.'

Hermelingen tackade för löftet, och så reste han. Efter många besvärligheter och mödor kom han till den trakt, der den gamle räfven bodde. Snålvargen hade sin kula i samma trakt, och de båda storkaxarne retade upp de andra djuren emot lejonet, så att de alla skreko och hojtade på sitt mål, att lejonet borde dödas. Hermelingen vågade därför knappt lyfta hufvudet öfver ljungen för att icke bli upptäckt af Snålvargen och räfven; ty de visste att han var i tjänst hos lejonet. Men hermelingen var bekant med några skogs-råttor, och till dem hviskade han hvad Snålvargen och räfven höllo på att koka ihop för soppa åt de andra djuren, och så lofvade skogsråttorna att omtala detta för alla redliga djur i landet, så att dessa skulle taga sig i akt, på det att de icke måtte falla i räfvens och Snålvargens garn. När hermelingen fullgjort detta arbete, köpte han sig ett kattskinn och svepte om sig samt for sedan ginaste vägen till räfven. För att vinna så mycket större gunst hos denne hade han tagit med sig omkring ett dussin råttor, som han tänkte bjuda gamle Mickel på. Men denne lät icke lura sig så lätt, och innan hermelingen fick se brefvet, lät räfven fyra grisar taga honom och föra honom till en gammal falk, som gjort räfven många tjänster, hvarför denne ville

ge honom den förklädde hermeline på hans födelsedag och de tio eller tolf råttorna till.“

“Nå, huru gick det sedan?” frågade Ragnvald Persson, när Hans Våghals plötsligt afbröt sin berättelse.

“Ja, säg det den som han“, svarade Hans Våghals; “men jag tror att hermeline kom undan ändå.“

“Men det var ju nästan ingenting om osten“, invände Olof Ingmundsson.

“Ät din ost och var nöjd“, svarade Hans Våghals. “Du kan också väcka Zakarias, så får han en bit med af välfägnaden. Hans Larsson bjuder inte ost alla dagar.“

Den sofvande korpralen väcktes nu, och pokulerandet fortsattes ända tills följande afton. Hans Våghals tycktes vara lika drucken som någon af de andra, men ännu satt han dock kvar på samma plats vid bordet. Zakarias var nu åter så berusad, att han knappt kunde stå på sina ben.

“Drick mig till Hans Larsson och sjung sedan en lustig visa för oss“, sade han och stötte till Hans Våghals' stop.

“Hvad skall jag sjunga om?“ frågade Hans Våghals och låtsade vara så drucken, att han knappt kunde tala rent.

“Sjung hvad som helst, men lustigt skall det vara, för Zakarias Arvidsson tycker om slikt, skall du veta.“

“Nå, då skall jag sjunga om den tappra korpralen.“

“Hvilken korpral?“

“Det får du väl höra i visan.“

“Så sjung då! Men akta skalmewan, om du tänker sjunga någonting om Zakarias Arvidsson du, ty det tål jag ta' mig tusan inte, du.“

“Men Hans Larsson från Folegården är inte rädd för en full korpral, du. Men nu skall jag sjunga.

Kung Mickel han hade en tapper korpral
Allt uti sin här,
Han svor såsom sju och som tio han stal,
Pål Svinfot, den tappre korpralen.

Kung Mickel han hade båd' slödder och pack
Allt uti sin här,

Men icke der fanns dock en enda som drack
Som Svinfot den tappre korpralen.

Kung Mickel i kriget sig aktade väl
Allt bakom sin här,
Och främst sågs der alltid i dryckjom och gräl
Pål Svinfot, den tappre korpralen.

Han talade ständigt om strider och blod
Allt uti sin här,
Men oftast i dryckjom han visade mod,
Pål Svinfot, den tappre korpralen.

En afton han välte en öltunna kull
Med hela sin här,
Sen sof han —“

“Håll truten“, skrek korpralen och stötte till den sjungande Hans Våghals, så att denne föll till golvet.

Den så otacksamt belönade sångaren uppgaf i samma ögonblick ett så skärande och ömkligt jemmerrop, att den druckne korpral Zakarias och hans lika mycket berusade kamrater blefvo på en gång nästan nyktra af pur förskräckelse.

“Hvad går åt dig människa?“ frågade Olof Ingmundson och skyndade till Hans Våghals för att hjälpa honom upp på stolen igen.

“Aj aj aj, jag dör bestämdt“, skrek Hans Våghals och stirrade vildt omkring sig.

“Lugna dig, det går nog öfver“, tröstade Olof Ingmundson och gjorde ännu ett försök att hjälpa den sjuke.

“Nej, nej, det är döden, jag känner det. Rör mig inte!“

Det hastiga sjukdomsfallet förorsakade en allmän förskräckelse i huset; ty man fruktade att Hans Våghals råkat ut för pesten eller någon liknande sjukdom.

Midt under den värsta villervallan kom länsmannen hem.

När man för honom omtalade hvad som skett och

huru allt gått till, tog han med sig två af sina drängar och tillsade dem att lägga den sjuke i en säng i länsmannens eget rum. Sjelf bäddade han om honom på bästa sätt och sökte trösta honom dermed, att en så häftig sjukdom snart nog skulle gifva med sig.

“Nej, det blir inte annat än döden till slut“, försäkrade Hans Våghals och fortfor att jemra sig. “Zakarias träffade nog på att stöta hål på någon tarm eller också på sjelfva magen, ty det bränner som eld in i buken på mig. Men I får ändå inte låta straffa honom för det, ty han gjorde det bara på lek och utan ond mening. — Aj, aj, aj! Det är nog hål i sjelfva buken, ty den kännes så förskräckligt tom. Aj, aj, aj! Nu är det så godt att I tar mina ostar för det besvär I måsten ha för min skull (puh), och så måsten I lofva att skrifva till mina släktingar och säga dem huru allt gått till, i fall jag nu skulle dö af denna svåra plåga. Aj, aj!”

Länsmannen lofvade att göra sitt bästa, och Hans Våghals fortfor att stöna, pusta och jemra sig så grufligt, att alla trodde att det snart nog skulle vara alldeles ute med den nyss förut så muntre och språksamme osthandlaren.

Korpral Zakarias var i början icke så litet häpen öfver huru illa det gått honom, när han velat tukta Hans, men sedan han hört dennes ädelmodiga förbön för sin förmodade dråpare, sökte han trösta sig med det präktiga öl, som ännu fanns kvar i den tunna Hans Våghals köpt innan han råkade ut för den olyckliga sjukdom, som nu tycktes skola göra en snar ända på hans lifsdagar.

7.

Mötet på Larfs hed.

Tre dagar efter det Hans Larsson Våghals frivilligt öfverlemnat sig i herr Nils' händer eller den 20 April hölls det förut omnämnda mötet på Larfs hed eller den vidsträckta slätten invid Larfs prestgård. Redan tidigt på morgonen strömmade folk hit i stora skaror. Man såg här icke blott

frälsemän och prester utan äfven köpstadsmän och isynnerhet bönder. De sistnämnda voro till antalet mångdubbelte flere än alla de andra tillsammans. De hade anländt först och höllo sig skilda ifrån de högre stånden samt tycktes ifrigt samtala med hvarandra och öfverlägga. Slutligen gingo ett par af dem öfver till köpstadsmännen och samtalade en stund lång med några bland dem. Strax derefter kunde man tydligt märka att det uppstod en ifrig öfverläggning äfven i de senares läger. Men alla samtal fördes så lågmält, att frälsemännen och presterna ingenting förnummo deraf. En af presterna beslöt då att taga kännedom om orsaken till denna ifriga öfverläggning och ändamålet dermed. Han vände sig först till köpstadsmännen, men kunde icke höra annat än att de talade om saltpriset. Så gick han till bönderna, men här blef han ännu mindre klok på deras samtal; ty somliga talade om sina hästar och kor, andra om sin åker, åter andra om senaste marknaden o. s. v. När presten kom tillbaka till de andra herremännen trodde han sig därför kunna försäkra, att bönderna pratade om både ditt och datt och köpstadsmännen om saltpriset.

Vid middagstiden anlände inbjudarne till mötet: den mäktige lagmannen Ture Jönsson och biskopen i Skara, Magnus Haraldsson. Närmast efter dem följde herrarne Måns Bryntesson, den tillämnade konungen, som satt till häst, iklädd en kunglig dräkt, hvilken han likväl delvis dolde under en vid slängkåpa, vidare Nils Olofsson Vinge, Ture Eriksson Bjelke, Axel Posse, Mats Kafle med flera andra.

Ture Jönsson såg belåten ut, när han märkte, att så många hörsammat kallelsen och infunnit sig. Efter ett kort hviskande samtal med biskop Magnus steg han upp på en hög sten för att kunna se öfver den församlade menigheten. Ifrån denna sten talade han till de församlade männen.

“Jag tackar eder, I gode vestgötar“, sade han, “att I alltid hafven hållit mig för edert hufvud och närmaste styresman. Jag hoppas desslikes att vid många tillfällen hafva visat eder, att jag alltid velat edert bästa och sträfvat derefter att prelater, frälsemän, köpstadsmän och menige allmogen måtte i all måtto hvar för sig behålla sina urgamla

rättigheter och friheter orubbade. Framför allt annat hafver jag velat skydda vår kristliga tro och lära emot de oroliga och våldsamma kättare, som i våra dagar åstadkomma så mycket buller och så stor oro allestädes i vårt kära fädernesland. Att det icke i allo lyckats mig att tillbakahålla villoandarne, det är icke mitt fel. Med sorg måste jag säga eder, att den konung vi nu hafva, han hafver fallit ifrån kristendomen och blifvit en Luther och en hedning. Detta synes också nogsamnt i hans regemente och af hans gerningar. Fordom hafver brukligt varit, att konungarne i sin kröningsed högtidligen utlofvat att hägna och skydda samt upprätthålla ridderskapet och kyrkans män. Denna punkt hafver dock konung Gustaf uteslutit ur sin kröningsed, hvilket gör mången sorg och oro. Men när så är att konungen icke längre vill skydda oss, då äro vi ej heller skyldige att lyda honom och hålla den ed, vi honom svurit, utan kunna vi, när så är af nöden, öfvergifva honom och välja och utkora åt oss en annan konung, den der i all måtto ett kristeligt regemente föra vill. Så hafver jag tänkt i detta mål, och hoppas jag, att många andra här skola finnas, som äro af samma tankar.“

Ture Jönsson steg nu ned ifrån stenen, på hvilken biskop Magnus Haraldsson i stället uppsteg.

“Gode herrar och män“, sade han med väldig stämning, “I hafven af herr Tures tal förnummit att den enda saliggörande religionen håller på att platt undertryckas och fördrivas här i landet såsom I ock sjelfva veten. Sedan konung Gustaf genom det okristliga riksdagsbeslutet i Vesterås för två år sedan fick makt att rövva ifrån kyrkan och klostren en stor del af deras rättmätiga egendom, vill han nu äfven taga ifrån oss alla, både klerker och lekmän, vår urgamla och bepröfvade kristna tro. Sådant likar ett fritt och kristligt folk illa att lyda en hednisk och kättersk konung. Några torde dock till äfventyrs finnas ibland eder, hvilka anse sig bundna af den ed de svurit konung Gustaf. Till dessa vill jag säga förvisst, att den helige fadren i Rom hafver tillräcklig makt att lösa eder ifrån denna ed, och vill jag derom snarligen beställa, derest I här fatten beslut

att främtaga konung Gustaf regementet och välja en konung, som aktar och skyddar kyrkan och den sanna kristna tron.“

En allmän oro förspordes ifrån de närvarande och ifrån böndernas och köpstadsmännens läger hördes ett doft mummel, som knappt kunde betyda något bifall till de hållna talen.

Ture Jönsson var dock så säker på sin sak, att han utan tvekan tolkade böndernas och köpstadsmännens dofva knot, såsom ett bifallstecken. Han skyndade därför med mycken ifver att träda upp på stenen.

“I församlade herrar och män“, sade han, “skolen det veta, att jag redan för en stund sedan aktade föreslå en ny herre och konung för eder; ty jag känner mina goda vestgötar och vet det om dem, att de icke vilja blifva några Luthrar, utan hålla de sig till den gamla tron, såsom deras fäder före dem gjort hafva. Men då voro några af mina vänner tvehågsne och afrådde mig att göra det uppenbarligen. Sedan jag nu märkte, att I ären de samma trofaste män, som jag väntat finna eder, låter jag dock all tvekan fara. Viljen I försaka konung Gustaf, så skall jag genast nämna eder en annan duglig och värdig herre, den I kunnen kora och välja till eder konung.“

Härmed såg han öfver till Måns Bryntesson, som tycktes färdig att kasta af kåpan och framträda för att mottaga folkets hyllning, så snart tecken dertill gafs af Ture Jönsson.

“Alla, som bifalla detta förslag, må uppräcka händerna och säga ja“, slutade Ture Jönsson sitt tal och blickade med glad förtröstan omkring sig. Men intet bifallsrop hördes och inga händer uppräcktes. Bönderna och köpstadsmännen stodo tysta och mörka, och herrarne hviskade oroligt till hvarandra, att de säkerligen kommit i en vådligare belägenhet än någon af dem anat.

Slutligen framträdde ur bondehoppen två män och gingo fram till den gamle Ture Jönsson. Dennes segervisshet hade nu förbytts i häpnad och förskräckelse och med oro såg han på de honom omgifvande herrarne, när Lars Larsson och Ulf Göransson framträdde, ty det var just dessa, som bönderna sändt att föra deras talan.

“Hvad hafven I att säga gode män?“ frågade Ture

Jönsson med en lindrig darrning på rösten, i det han vände sig till bondeskarans representanter.

“Ädle herrar“, svarade Ulf Göransson, “vi bönder hafva här med stor häpnad hört vår konung beskyllas för allahanda fel och brister. Sjelfva hafva vi intet att skylla honom för, då har ingen af oss gjort oskäl utan tvärtom allt godt, som man af en rätt konung vänta kan. Att han är en vis och rättrådig herre hafva vi också hört af mången förtäljas. Hvad I gode herrar talat om den nya tron och konungens ogudaktighet, så kunna vi, enfaldige bönder, der till intet svara eller något döma, dock sakna vi icke allt skäl att tro, att det till äfventyrs äfven i denna sak kan annorlunda vara än ryktet går till. Vi bönder hafva sällan haft godt af herreskifte, och ingenting varder i längden nyttigare för landet än ett stadigt regemente. Derföre synes det oss bönder rådligast att förblifva vid den trohet vi svurit vår rätte herre och konung Gustaf Eriksson. Så synes också köpstadsmännen. Om de ädle herrarne af rådet, adeln och presterna hafva något i olag med konungen, så må de sjelfve söka sin rätt gentemot honom. Vi bönder vilja icke för dessa ärenden uppoffra friden och ett godt regemente.“

“Är detta rätteligen taladt?“ ropade Lars Larsson i det han vände sig till bönderna och köpstadsmännen.

“Ja, ja“, ljöd det lik en åska ifrån alla läppar och hvarenda bonde och borgare uppräckte sina händer.

Det var ett förkrossande nederlag för Ture Jönsson och hans tillhängare. Häpnad och bestörtning stod att läsa i de upproriska herrarnes anleten. Måns Bryntesson gled omärkligt ned ifrån hästen och smög sig som en tjuf tillbaka till prestgården, der han afklädde sin kungliga skrud och påtog en betydligt mindre prålände drägt.

Ture Jönsson och biskop Magnus Haraldsson visste i början icke hvad de skulle företaga sig. De fruktade storligen att allmogen skulle gripa dem och föra dem till konung Gustaf.

Efter en kort rådplägning fattade de ett raskt beslut, det enda de under närvarande omständigheter ansågo vara utförbart för att rädda dem undan de uppretade bönderna och köpstadsmännen.

Ture Jönsson steg nu för tredje gången upp på stenen. "I ärlige män från köpstäderna och af allmogen", började han med darrande stämman, "I hafven förvisso hört, att mycken oro råder i vårt grannlandskap Småland, der man nu icke mer aktar konungens bud och befallningar, utan i stället dödar hans fogdar och tjenare. För våra öron hade nu ett löst rykte kommit, att allmogen i Vestergötland äfven skulle vara villig att deltaga i sådant obestånd och buller och att bönderna flerstädes hade rådplägat om att sända bönderna i Småland hjälp och bistånd. Jag och flera andra här närvarande herrar ville dock icke tro slika rykten; men ordspråket säger, som I alle kännen: 'Ingen rök utan eld! För att utröna huru med detta ärende rätteligen förehölle sig, beslöto biskop Magnus Haraldsson i Skara och jag samt åtskilliga andra ärliga herrar att hit sammankalla Vestergötlands förnämste män både af frälset och de andra stånden. Härvid åtog jag mig att tala såsom en konung Gustafs, min käre frändes, fiende och afundsman för att sålunda pröfva, om I voren trogne och pålitlige såsom jag hoppats. Nu hafva vi pröfvat eder och funnit, att I alle ären redlige och välsinnade män, och deröfver glädes ingen mer än jag. Med glädje skall jag för konung Gustaf omtala eder trohet, och är jag förvissad om att han icke skall glömma att löna eder därför. Viljen I nu sammankomma hit fjorton dagar härefter, så skall jag bringa eder konungens svar. Å hans vägnar frambär jag eder redan nu ett uppriktigt tack för det svar I hafven lemnat oss i dag."

Den gamle mannen stapplade med tunga steg ned från stenen och återvände nästan tillintetgjord till prestgården, medan de på slätten stående skarorna så småningom skingrades och hvar och en drog hem till sitt.

I prestgården sutto herrarne länge rådvill. Att vidare tänka på uppror var under nuvarande omständigheter en omöjlighet, då man icke ens skulle kunna ställa upp en här på ett tusen man, ja kanske icke ens hälften af detta antal. Ture Jönsson, som förut haft så mycket att säga, teg nu som om han blifvit stum, och Måns Bryntesson be-

traktade med sorgsna blickar sin konungsliga dräkt, som aldrig mer skulle komma till någon användning.

Biskop Magnus Haraldsson tog slutligen till ordet.

“Gode herrar och vänner“, sade han, “vi hafva i dag lidit ett svårt nederlag, det kunna vi ej förneka; men vi hafva dock dragit oss ur klämman så väl som det var möjligt. Ännu återstår dock det värsta. Konung Gustaf får snart veta detta, och honom kunna vi ej så lätt draga vid näsan som bönderna. Hvad böra vi då göra för att undgå konungens hämnd? Mig synes endast en utväg öfrig, nämligen att fly utur landet.“

“Sådan är också min tanke“, instämde Ture Jönsson.

“Men icke min“, invände Nils Olofsson Vinge. “Hvad hafva vi egentligen att frukta? Finnes väl något tydligt bevis på att vi velat göra uppror? Jag tror det icke. Att småländingarne fasttagit fru Margareta, det må de svara för sjelfva, vi hafva icke varit der.“

“Men om Nils Arvidsson råkar i konungens händer, lär man nog finna, att vi haft vår hand med i den saken“, svarade biskop Magnus Haraldsson.

“För att hindra detta behöfva vi ju endast sända bud till Nils Arvidsson och återfordra de bref, vi sändt honom“, sade Nils Olofsson Vinge.

“Det är ett godt förslag“, utropade Måns Bryntesson, “låtom oss genast verkställa det!“

“Skola vi hitkalla Nils Arvidsson, så böra vi äfven sända bud till herr Nils i Hvalstad och återfordra de bref, som vi sändt honom“, sade biskop Magnus Haraldsson.

“Vi böra göra än mera“, inföll Ture Eriksson Bjelke; “vi måste befälla honom att hemförlofva det folk, som står med honom vid Hofva.“

I detta yttrande instämde alla utom Ture Jönsson, som fortfarande satt tyst och dyster. Han lät de andra rådslå och fatta beslut såsom dem för godt syntes. Vid detta tillfälle kände han ändtligen, att han var en obetydlig person i jernförelse med konung Gustaf, mot hvilken han velat uppreta allmogen.

Herrarnes rådplägning slutade dermed att bud skulle

afsändas med bref till herr Nils i Hvalstad och borgmästaren i Jönköping, Nils Arvidsson.

Dessa bud afsändes redan efter ett par dagar till de omnämnda orterna med befallning att oförtöfvadt utföra det uppdrag herrarne lemnat dem, och äfven muntligen tillsäga de i fråga varande herrarne att skyndsamt infinna sig hos vestgötaherrarne.

8.

Hvad herr Nils förvarade i asken.

Under de två första dagarne af hans Våghals' sjukdom vakade länsmanen och de fyra knektarne troget vid hans säng, men när sjukdomen icke syntes gifva löfte om förbättring utan snarare blef allt värre med hvarje dag, blef man mindre försigtig att hålla vakt. På tredje dagen skulle Zakarias vara i den sjukens rum ett par timmar, men redan efter första halftimmen tröttnade han att sitta der såsom sjukvakt.

“Kan du vara här ensam en stund?” frågade han den pustande och klagande Hans Våghals.

“Jag får väl lof att vara det, antingen jag vill det eller icke”, svarade denne vresigt.

“Du är väl inte ensam, när jag sitter här hos dig?”

“Nå, hvad gör du mig för godt dermed att du sitter här? Kan du bota mig kanske? Hvarför gör du det inte då?”

“Nej, jag kan inte bota dig, men om du grälar, så går jag min väg.”

“Drag du så långt vägen räcker, om du vill. Inte må du tro jag tänker be dig stanna. Jag har minsann fått nog af ditt sällskap förut, tycker jag.”

“Du skall inte vara så argsint, Hans!”

“Låt mig slita af en tarm på dig, så få vi se, om du blir mycket lugn och beskedlig sedan.”

“Nu är du alldeles omöjlig. Har jag slitit af någon tarm på dig kanske?”

“Hvem var det, som knuffade mig, så att jag föll till golvet och blef sjuk? Var det inte du kanske? Tror du inte, att jag känner att en tarm är afsliten inuti mig? Vet du det bättre än jag? Aj, aj!”

Zakarias hade emellertid närmast sig dörren, och så snart den sjuke började jemra sig, smög han sig ut ur rummet och lemnade honom ensam att gräla med tomma vägarna, om han ville.

Knappt hade den tappre korpralen lemnat rummet innan Hans Våghals reste sig upp i sängen och tycktes vara så frisk som en människa gerna kan vara.

“Nå, äntligen gick det nätet“, utbrast han med ett förnöjdt leende, “men det stod hårdt åt att få honom undan. Nu skall man se efter, hvad vår gode länsman har i den der asken, som han kom in med i går, då jag låtsade sofva. Han tycktes vara mycket rädd, att jag skulle bli varse någonting. ‘Asken är i godt förvar’, skref ju herr Nils. Kanske har jag den der asken här.”

Och härmed sprang Hans Våghals upp ur sängen och skyndade att nedtaga en på en hylla i rummet stående träask samt öppnade den. En glädjeblixt lyste fram i hans ögon, när han fick se askens innehåll. Der lågo nämligen alla de bref förvarade, hvilka de upproriska herrarne sändt till herr Nils i Hvalstad. Vål skulle Hans Våghals haft god lust, att läsa något af brefven, men han lade band på sin nyfikenhet och nöjde sig med att ögna igenom ett par af dem så mycket, att han kunde vara förvissad om, att de innehöllo upproriska uttalanden emot konungen. Sedan stängde han asken, satte den tillbaka på hyllan och skyndade att lägga sig igen. Det var också i rätt tid han gjorde det, ty två minuter senare kom länsmannen in i rummet.

“Har man lemnat dig ensam?” frågade han med en smula orolig röst.

Hans Våghals tycktes ej höra någonting utan gaf blott ett stönande till svar på den framställda frågan.

“Hvar är Zakarias?” ropade länsmannen vidare.

Den sjuke svarade med ett långdraget jemmerrop och vred sig oroligt på sitt läger, pustande och stönande mycket värre än förut, dock voro klagoropen nu mindre högljudda.

Länsmannen stod tyst en stund och såg på honom. Så kom Zakarias in.

“Hvarför har du inte hållit vakt här?” sade läns-
mannen.

“Jag tyckte att det var onödigt, då han ändå inte kan komma härifrån, och så var han så grälsjuk också”, svarade Zakarias.

“Ja, nu är det snart slut med honom. Han är mållös.”

“Då slipper jag hålla vakt här till natten, kan jag väl tro?”

“Innan den tiden är han kanske död, och om han också lefver, så springer han minsann inte bort nu. Du hör ju, att han andas så tungt, som om han låge i själätåget allaredan.”

Sedan de båda männen utbytt dessa tankar, lemnade de rummet, och Hans Våghals blef åter ensam och fick vara ensam hela dagen. I rummet utanför stöjade de fyra män, som blifvit satte att vakta honom; men ingen af dem vårdade sig det minsta om den sjuke.

Hans Våghals hörde nästan hvarje ord, som yttrades i det andra rummet, och han märkte att hans väktare icke gjort sig samvete att stjäla af honom de pengar han burit i fickorna af sina aflagda kläder. De fyra hedersmännen höllo just nu som bäst på att spela kort om dem. Att de äfven rikligt tagit för sig af länsmannens utmärkta öl, det kunde Hans Våghals också höra.

När det började lida till midnatt, aftog emellertid bullret och stojet så småningom och snart hörde Hans Våghals ej annat än högljudda snarkningar, som tydligt nog gånge tillkänna, att de tappra kämparne nu lågo besegrade af sömnen.

Då reste sig den nyss af länsmannan dödssjuk förklarade Hans Våghals ljudlöst upp ur sängen, klädde hastigt på sig sina kläder, hvilka lyckligtvis lågo inne i rummet, tog sedan ned den ofvan nämnda asken och stod sålunda färdig att fly. Men ännu återstod en viktig omständighet: att o-
upptäckt komma ut i det fria. Han betänkte sig likväl ej länge. Sedan han förvissat sig om att han hade den rätta asken, framtog han en knif, som han hade haft gömd un-

der sina kläder, gick fram till det låga fönstret och skar försigtigt af blybanden, så att han utan buller kunde plocka ut alla rutorna. Detta var uträttadt inom fem minuter. Han stod nu tyst en kort stund och lyssnade inåt det yttre rummet, men då ingen rörde sig der utan snarkningarna fortforo alldeles som förut, drog sig hans mun till ett gäckande leende.

“Tack för sällskapet grisar och sjusofvare“, sade han. “Helsen falken och den gamle räfven att hermeline hitade brefvet och kom undan med det också! Om lyckan är god, skall han snart lemna sitt rof åt det unga lejonet. Men om han får sin älskade vessla, det må Gud veta och Måns Nilsson Öltunna. Farväl med er, storsnarkare.“

Med dessa ord kröp han ut genom fönstret, och i nästa ögonblick satte han af åt söder, som om ett helt regemente gasar och troll varit honom i hälarne. Ingen enda meniska syntes dock i närheten och ingen mötte honom under hans flykt.

Sedan han sprungit ungefär en fjerdedels mil åt söder, vek han äntligen af åt öster till och gick i denna riktning något mer än en half mil, hvarefter han började draga sig allt mer åt norr till. Han sprang väl icke mer, men hans gång var dock så snabb, att det nogsamt märktes, att han hade mycket brådt om att komma fram till det mål, som vinkade honom. Liksom under resan *till* Västergötland hade han nu valt att gå igenom skog och oländig mark för att så mycket snarare undgå herr Nils och hans folk. Hvad som hade lyckats *en* gång, borde lyckas en gång till, tänkte han — och det lyckades. Utan något vidare äfventyr kom han äfven denna gång öfver gränsen. Så snart han satte foten på Nerikes jord, vände han sig om och gjorde lång näsa åt någon osynlig fiende, hvarefter han helt belåten med sin bragd ilade vidare norrut.

Ännu en gång hos konung Gustaf.

Vid pass en månad hade förflutit sedan Hans Våghals lemnade Stockholm, men ännu hade man icke hört någonting om honom. De båda männen, som bevittnat vadet emellan honom och Måns Nilson, hade mer än en gång varit inne i tavernen för att se efter om den hurtige knekten återkommit, men allt hittills hade de gått förgäfvess. Nu voro de här igen och sutto vid sina ölkannor.

“Nå, Hans Larsson Våghals har inte visat sig ännu?” frågade den ene, när Måns Nilsson för ett ögonblick närmade sig de båda vittnesmännen.

“Nej, honom få vi nog aldrig se mer“, svarade Måns Nilsson, inom sig rätt belåten öfver att hafva vunnit de fem marken. “Herr Nils har nog låtit hänga honom för länge sedan, kan jag tro.“

“Det kan väl ändå vara ovisst“, invände den andre, “ty det säges att upproret inte lyckas riktigt och att bönderna ha nekat att hjälpa herrarne att fördrifva konungen. Så mycket är åtminstone säkert, att fru Margareta fått slippa ur småländingarnes klor.“

“Nå, då har jag vunnit mina fem mark, och det är säkert som sex det“, utropade Måns Nilsson glad, “Cecilia, Cecilia, kom hit in en stund!” ropade han derefter, så att huset darrade.

“Hvad står på, far?” frågade hans dotter i det hon skyndade in i rummet.

“Jo, nu kan du gerna ge mig de fem marken, som Hans Våghals lemnade dig.“

“Hvarför just nu?” frågade Cecilia med darrande röst.

“Jo, nu är den junkern död, skall du veta.“

“Död“, framhvisade Cecilia knappt hörbart och sjönk bleknande ned på en pall.

“Hvad kommer åt dig flicka?“ utropade Måns Nilsson. “Är du sjuk?“

“Ja, jag tror det, jag blir så underlig“, svarade Cecilia och sökte efter bästa förmåga hemlighålla orsaken till sin alteration.

Måns Nilsson visste icke rätt hvad han skulle tro, men skyndade att föra henne in i det inre rummet, der hon fick lägga sig på en säng. Härefter återvände han till sina gäster, hvilka nu med hviskande röster utbytte sina tankar om orsaken till den sköna tavernaredotterns plötsliga illamående. Måns Nilsson skulle helt visst blifvit ganska förargad deröfver, om han fått tid dertill, men knappt hann han inträda i källarsalen, innan han till sin häpnad fick se Hans Larsson Våghals der.

“God afton Måns Nilsson“, helsade denne på sitt vanliga muntra och sorglösa sätt, i det han gick fram till den förbluffade värden. “Nu är jag här igen och har varit hos herr Nils såsom hans fånge.“

“Ja, nog är det lätt att säga det“, svarade Måns Nilsson något misslynt öfver att kanske ha förlorat vadet; “men bevisa det är kanske svårare.“

“Jag skall nog skaffa bevis, när det behöfves. Nu måste I kalla hit Cecilia och säga henne att hon är min —“

“Är du galen Hans“, afbröt Måns Nilsson förskräckt.

“Hade jag varit galen, så vore jag inte här nu. — Vågade han icke den bästa han hade i huset mot mina fem mark?“ fortfor Hans Våghals, i det han vände sig till vittnena.

“Jo, nog sade han så, men vi tänkte han menade en tunna öl“, blef svaret.

“Så var det också“, påstod Måns Nilsson.

“Det är ju orimligt att jag skulle vågat så mycket mot en tunna öl, då I redan förut erbjudit mig att sätta mycket mindre i vad. Men om Cecilia säger, att jag har orätt, så må det få gå för en öltunna. Kalla hit Cecilia!“

“Nej tack skall du ha Hans Våghals. Vill du hålla dig till vadet och ta en tunna öl, så får du välja, men en simpel knekt får icke min dotter. Här har du dina fem mark.“

Härmed kastade Måns Nilsson fram pengarne till Hans Våghals.

“Vi få väl se hvem af oss, som måste gifva med sig till slut“, sade denne, i det han stoppade ned pengarne och gick.

Knapt en timme härefter kom ett bud till tavernaren, att han ofördröjligen skulle med sin dotter infinna sig hos konungen.

Helt förskräckt öfver denna kallelse rusade han in till sin dotter och omtalade, att Hans Våghals hade återkommit och att konungen befalt dem båda att komma upp på slottet.

“Kan du begripa hvad han vill oss?“ slutade Måns Nilsson sin harang.

Nej, det visste ej Cecilia, men med kvinnans instinkt kände hon att denna kallelse till konungen stode i något slags samband med Hans Våghals' återvändande från Vester-götland. Härom sade hon dock ingenting till sin fader.

Konung Gustaf mottog tavernaren och hans dotter vänligt och sporde den förre åtskilligt om hans näringsfång. Måns Nilsson svarade efter bästa förstånd och var synnerligen belåten öfver att konungen brydde sig om att tala med en så ringa man som han var.

Slutligen vände konungen sig till Cecilia och sporde om hennes ålder.

Innan hon hunnit besvara denna fråga, öppnades en dörr bakom konungen, och Hans Våghals trädde in.

Cecilia rodnade som en ros, och konungen smålog.

“Om icke mina ögon bedraga mig, så är fänrik Hans Våghals en gammal bekant i din faders hus“, sade konungen.

“Fänrik“, upprepade Måns Nilsson förvånad.

Cecilia sade ingenting utan slog ned ögonen mot golvet.

“Ja, så är det. Han har nyss blifvit fänrik till lön för sin tapperhet och trohet. Men huru är det nu Hans? Jag tror, att du har mindre mod i dag än när du gaf dig till fänge hos herr Nils i Hvalstad“, fortfor konungen leende. “Stig nu fram hit, så vill jag föra ordet för dig.“

Hans Våghals steg visserligen fram, men han kunde

omöjligt säga ett enda ord om det, som låg honom mest om hjertat, utan fortfor att tiga. Måns Nilsson anade oråd och stod som på nålar, ty han förstod hvad som skulle komma i nästa minnt.

“Om Eders Nåde lägger sig ut för honom så är det väl bäst att jag samtycker på förhand“, skyndade han därför att säga. “Jag beder dock att hon icke skall blifva tvingad att taga honom mot sin vilja.“

“Jag finner det föga troligt, att hon skulle hafva något emot att äkta Hans. Men om så är, så må du nu säga det öppet och utan omsvep“, sade konungen vänligt, i det han vände sig till den blyga ungmön.

Cecilia måste göra våld på sig för att kunna betvinga sin blyghet och förklara, att hon länge hyst en varm tillgifvenhet för Hans.

Denne blef häröfver så glad, att han sprang fram ett par steg för att sluta Cecilia i sin famn, men han hejdade sig af vördnad för konungen.

“Tag du din mö i famnen“, sade konungen, som förstod den förälskade fänrikens känslor; “jag är väl konung, men kärleken är en gudamakt och honom få vi nog lof att lyda både höga och låga. Gud välsigne eder båda!“

Härmed var audiensen slut.

Tre veckor senare firade Hans Våghals sitt bröllop med Cecilia. Bland gästerna voro äfven de fyra väktarne från länsmansgården, hvilka Hans Våghals bjudit för att få roa sig på deras bekostnad. Zakarias svor som sju, som Hans i sin visa sagt; men han drack också som tio och var för öfrigt högeligen belåten med sin tillvaro.

10.

Slutet.

Åtta dagar efter det herr Nils i Hvalstad och Nils Arvidsson mottagit vestgötaherrarnes kallelse, infunno de sig hos dem. Nils Arvidsson framtog en bundt sammanvikna papper, som han kastade på elden.

“Nu kunnen I gode herrar vara trygga för de bref, I hafven skrifvit“, sade han, när lågan förtärt papperen.

Herr Nils i Hvalstad upplyste, att han redan uppbränt alla de bref, han mottagit af herrarne. Med denna förklaring måste de nöja sig.

Nils Arvidsson hade emellertid spelat falskt med herrarne och sändt deras bref till konungen för att så medelst rädda sitt eget skinn vid den blifvande räfsten om upproret.

Huru det rätteligen gått med de bref herr Nils i Hvalstad innehaft, det vet läsaren förut. Herrarne litade emellertid på de erhållna uppgifternas sanningsenlighet och hoppades på en lycklig utgång i sina bemödanden att återvinna konungens ynnest. Redan fem dagar efter mötet på Larfs hed hade de nämligen haft ett nytt sammanträde med vestgötamenigheten i Broddetorps prestgård och dervid uppsatt ett bref till konungen med ödmjuk bön, att han måtte undertrycka lutherskt kätteri och styrka gamla kristliga sedvänjor, på det att fred och rolighet måtte stadigt förblifva i landet. Hvad de redan gjort för att störa freden förtego de visligen.

Ture Jönsson och biskop Magnus, hvilka framför andra varit verksamma emot konungen, vågade emellertid icke stanna i riket, utan begåfvo sig öfver danska gränsen. Alla de andra stannade i riket, ty de ansågo sig icke hafva mycket att frukta, sedan deras bref voro förstörda. I sinom tid fingo de likväl erfara att de handlat dåraktigt. I Juni månad ställes de upproriska herrarna till rätta inför ständerna samt uppmanades att uppriktigt erkänna sanningen. Men då de envist höllo fast vid, att de voro alldeles oskyldiga till oroligheterna i Vestergötland och Småland, lät konungen äntligen framtaga och uppläsa deras upproriska bref. Nu började de visserligen bedja om nåd, men det var för sent. Måns Bryntesson, Nils Olofsson och Ture Eriksson blefvo dömda till döden, de öfriga, och bland dem herr Nils i Hvalstad, fingo erlægga ganska dryga böter. Ture Eriksson erhöll sedan nåd och fick försona sitt brott med mycket höga böter, Måns Bryntesson och Nils Olofs-

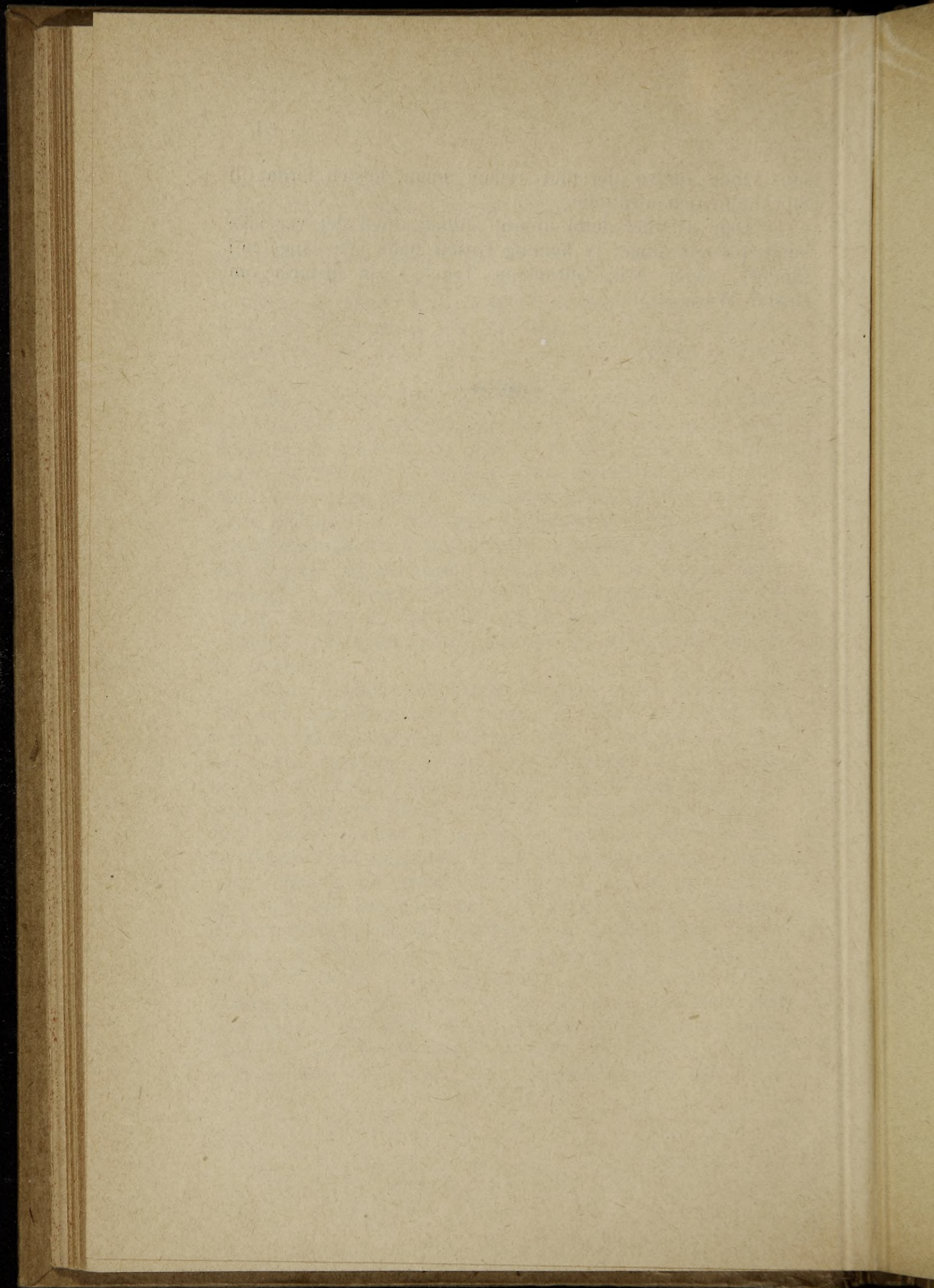

son Vinge blefvo deremot redan innan hösten förda till Stockholm och afrättade.

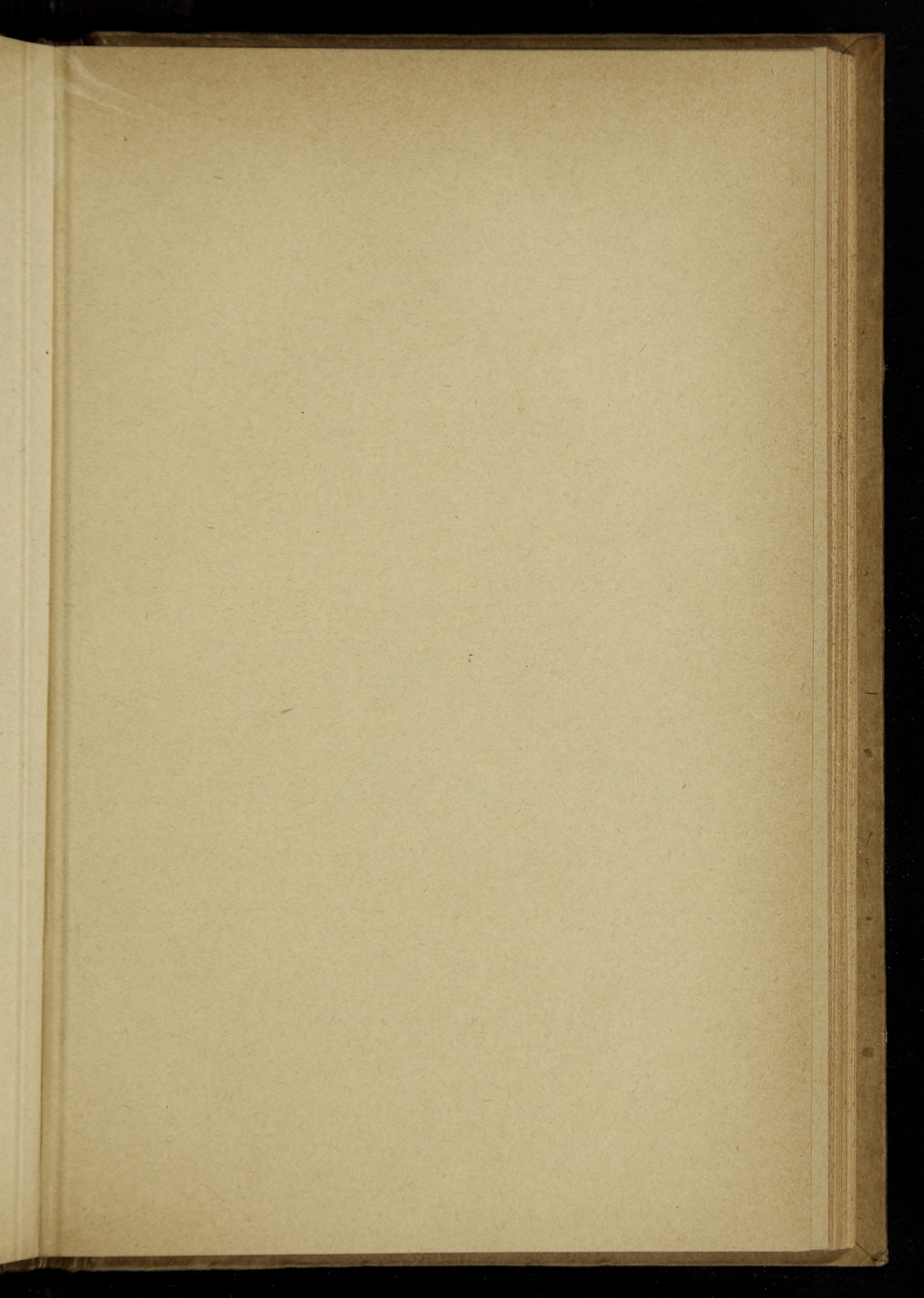
“Och så blef detta uppror stilladt, men det var icke långt till ett annat, ty konung Gustaf hade icke länge ro i sänder“, säger Erik Göransson Tegel i sin historia om Gustaf Wasa.

P. A. Lindholms
Historiska Berättelser.

I.

GUSTAF WASA och WESTMANLÄNDINGEN
eller
SKÖLDEMÄRKET

Berättelse från befrielsekriget 1521.

Pris: 25 öre.

II.

HANS VÅGHALS

Berättelse från Gustaf Wasas tid.

Pris: 25 öre.

III.

HANS RÖDSKÄGG och ERIK SKEPPARE

eller

JOHAN III och ÅNGERMANLÄNDINGEN.

Pris: 25 öre.

IV.

GUSTAF II ADOLF och HELSINGEN

Berättelse från kriget i Ryssland 1614 och 1615.

Pris: 25 öre.
